

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101002/B/2023/36145173760125444

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ NA SLOVENSKU

Bakalárska práca

2023

Tamara Trubínyiová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ NA SLOVENSKU

Bakalárska práca

Študijný program: Ekonomika a právo
Študijný odbor: Ekonomika a manažment a právo
Školiace pracovisko: Katedra ekonomickej teórie
Vedúci práce: Ing. Karol Trnovský, PhD.

Bratislava 2023

Tamara Trubínyiová

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Vyhlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne a uviedla som všetky použité zdroje.

.....
vlastnoručný podpis študenta

POĎAKOVANIE

Touto cestou sa chcem poďakovať vedúcemu mojej bakalárskej práce pánovi Ing. Karolovi Trnovskému, PhD. za pomoc, jeho cenné rady a čas, ktorý mi venoval pri písaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

TRUBÍNYIOVÁ, Tamara: *Finančná gramotnosť na Slovensku* [Bakalárska práca]. Ekonomická Univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra ekonomickej teórie. Vedúci práce: Ing. Karol Trnovský, PhD. Bratislava : NHF, 2023, 58s.

Bakalárska práca sa venuje problematike finančnej gramotnosti na Slovensku. Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo zodpovedať na nasledujúcu otázku. Stagnuje úroveň finančnej gramotnosti na Slovensku? Na otázku sme zodpovedali na základe preštudovania problematiky týkajúcej sa danej témy a nami zostaveného dotazníka.

Práca je rozdelená do štyroch kapitol. V prvej kapitole definujeme pojem finančná gramotnosť a poukazujeme na jej dôležitosť v dnešnej dobe. Venujeme sa i formám podpory finančnej gramotnosti na Slovensku. V druhej kapitole práce rozoberáme súčasný stav finančnej gramotnosti v prostredí Slovenskej republiky, skúmame výsledky Slovenska v rôznych medzinárodných i domácich prieskumoch zaoberajúcich sa touto problematikou. Zaoberáme sa i dopadmi stavu finančnej gramotnosti na správanie sa Slovákov. V tretej kapitole formulujeme cieľ práce, hypotézy a popisujeme používané metódy práce. Štvrtá kapitola je venovaná vyhodnoteniu výsledkov nami zostaveného dotazníkového prieskumu.

Kľúčové slová: finančná gramotnosť, finančné vzdelávanie, investovanie, dôchodkové zabezpečenie.

ABSTRACT

TRUBINYIOVA, Tamara: *Financial literacy in Slovak republic* [Bachelor Thesis]. University of Economics in Bratislava. The Faculty of National Economy; Department of Economic Theory. Supervisor: Ing. Karol Trnonsky, PhD. Bratislava: NHF, 2023, 58p.

The bachelor thesis deals with the issue of financial literacy in Slovakia. The main goal of the bachelor thesis was to answer the following question. Is the level of financial literacy in Slovakia stagnating? We answered the question based on a study of the issue related to the given topic and a questionnaire compiled by us.

The work is divided into four chapters. In the first chapter, we define the term financial literacy and point out its importance nowadays. We also deal with forms of financial literacy support in Slovakia. In the second chapter of the thesis, we discuss the current state of financial literacy in the environment of the Slovak Republic, we examine the results of Slovakia in various international and domestic surveys dealing with this issue. We also deal with the impact of the state of financial literacy on the behavior of Slovaks. In the third chapter, we formulate the goal of the work, hypotheses and describe the used work methods. The fourth chapter is devoted to the evaluation of the results of the questionnaire survey compiled by us.

Keywords: financial literacy, financial education, investing, pension provision.

OBSAH

ÚVOD	8
1. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ RIEŠENEJ PROBLEMATIKY 9	
1.1 Definovanie pojmu finančná gramotnosť	9
1.2 Členenie finančnej gramotnosti	11
1.3 Dôležitosť finančnej gramotnosti a finančného vzdelávania	12
1.4 Podpora finančnej gramotnosti na Slovensku	14
2. SÚČASNÝ STAV DOTKNUTEJ PROBLEMATIKY.....	17
2.1 Stav finančnej gramotnosti na Slovensku	17
2.2 Dopady stavu finančnej gramotnosti na Slovensku	22
2.2.1 Zadlžovanie obyvateľstva.....	22
2.2.2 Nevhodná štruktúra úspor a investícií	23
2.3 Dôchodkové zabezpečenie	23
2.3.1 Druhý pilier	24
2.3.2 Tretí pilier.....	27
2.3.3 „Štvrtý pilier“ – Investovanie	29
3. CIEĽ A METODIKA PRÁCE, METÓDY SKÚMANIA	30
3.1 Cieľ práce	30
3.2 Metodika práce a metódy skúmania	30
4. VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	32
4.1 Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu	32
ZÁVER	45
ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV	49
PRÍLOHY	53

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1: porovnanie výsledkov meraní finančnej gramotnosti PISA	18
Graf 2: rozdelenie respondentov podľa pohlavia	32
Graf 3: rozdelenie respondentov podľa veku	33
Graf 4: rozdelenie respondentov podľa bydliska	33
Graf 5: rozdelenie respondentov podľa dosiahnutého vzdelania	34
Graf 6: rozdelenie respondentov podľa pracovného stavu.....	35
Graf 7: výsledky príkladu - zhodnotenie na termínovanom vklade	35
Graf 8: definícia pojmu inflácia	36
Graf 9: definícia pojmu fixácia	37
Graf 10: význam skratky RPMN.....	37
Graf 11: termínovaný vklad - zhodnotenie pravdy alebo nepravdy výroku	38
Graf 12: dobrovoľné prispievanie do dôchodkových pilierov	39
Graf 13: na čo sa zamerať pri výbere hypotéky	39
Graf 14: aký je najvýnosnejší typ fondu	40
Graf 15: zabezpečovanie sa na dôchodok	40
Graf 16: formy investovania u respondentov	41
Graf 17: typ dôchodkového fondu, v ktorom si respondent sporí.....	41
Graf 18: pravidelné investovanie respondentov	42
Graf 19: forma investícií respondentov	43
Graf 20: druh cenných papierov, do ktorých investujú respondenti	43
Graf 21: subjektívny názor respondenta na to, či je finančne gramotný	44

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1: prehľad percentuálneho počtu žiakov v úrovniach.....	19
Tabuľka 2: počet sporiteľov v garantovaných a negarantovaných dôchodkových fondoch....	26
Tabuľka 3: počet sporiteľov v treťom pilieri	28

ÚVOD

Finančná gramotnosť je široký pojem, ktorý nemá presne určenú definíciu. Vo všeobecnosti vnímame finančnú gramotnosť ako určitú základnú životnú zručnosť a za súčasť všeobecnej gramotnosti. Problematika finančnej gramotnosti a jej dosiahnutej úrovne je v dnešnej dobe často rozoberanou témou ako vo svete, tak i na Slovensku. Dôvodom jej narastajúcej dôležitosti je jej stále zvyšujúca sa nevyhnutnosť pre každodenný život a plánovanie do budúcnosti. Súčasná ekonomická situácia, ktorá je ovplyvnená rôznymi faktormi, ako sú napríklad inflácia, nezamestnanosť, dlhy a hospodárska nestabilita, len zdôrazňuje potrebu finančnej gramotnosti ako takej.

Byť finančne gramotný znamená pre jednotlivca byť schopný využívať svoje poznatky o financiách, zručnosti a skúsenosti na efektívne hospodárenie s peniazmi so zámerom dosiahnutia svojich finančných cieľov a zabezpečenia sa do budúcnosti. Finančná gramotnosť zvyšuje aj schopnosť rozpoznávať finančné riziká a chráni každého pred nebezpečenstvami, ako sú napríklad zadlžovanie sa a podvodné praktiky.

Okrem toho, že finančná gramotnosť pomáha jednotlivcom robiť správne finančné rozhodnutia, je tiež dôležitá pre spoločnosť ako celok. Správne hospodárenie s financiami pomáha zlepšovať hospodársku situáciu a pomáha zvyšovať prosperitu a blahobyt v spoločnosti. Preto je finančná gramotnosť v dnešnej dobe kľúčovým faktorom pre dosiahnutie finančnej stability a slobody.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zodpovedať na nasledujúcu otázku. Stagnuje úroveň finančnej gramotnosti na Slovensku? Práca sa skladá zo štyroch kapitol. Prvá kapitola je venovaná teoretickým východiskám finančnej gramotnosti, konkrétne sme sa venovali zadefinovaniu finančnej gramotnosti a jej členeniu, ďalej sme v tejto časti rozoberali význam vzdelávania v tejto oblasti a jej podpore na Slovensku. V druhej kapitole sa venujeme súčasnému stavu finančnej gramotnosti na Slovensku a následným dopadom daného stavu na finančné správanie sa Slovákov. Súčasný stav analyzujeme z prieskumov realizovaných ako vo svete, tak aj na domácej pôde. Tretia kapitola sa venuje zadefinovaniu cieľu tejto práce, metódam skúmania a metodike práce. Štvrtá kapitola je venovaná vyhodnoteniu nami zhotoveného dotazníkového prieskumu o finančnej gramotnosti. Hlavný cieľ práce zodpovieme na základe preštudovania problematiky a výsledkov dotazníka.

1. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

1.1 Definovanie pojmu finančná gramotnosť

Gramotnosť ako takú všeobecne definujeme ako schopnosť čítať, písať a počítať. Pod gramotnosťou rozumieme i základnú znalosť, primeranú vzdelanosť, či zručnosť v istom odbore. Z tohto vyplýva, že finančnú gramotnosť ako špecifický druh gramotnosti môžeme zaradiť pod definíciu gramotnosti ako primeranej vzdelanosti a zručnosti v istom odbore, v tomto prípade vo finančnom.

Pri skúmaní problematiky finančnej gramotnosti sa stretávame s rôznymi názormi ako ju exaktne zadať, existuje totiž množstvo definícií tejto špecifickej gramotnosti, či už v slovenskom alebo medzinárodnom prostredí. To nie je prekvapujúce, nakoľko ide o pojem, ktorý je obsahovo veľmi obsiahly, a tým pádom ho nie je možné presne zadať. Neexistuje jednotná definícia finančnej gramotnosti, tá je odlišná či od autora, alebo inštitúcie, zaoberajúcich sa touto problematikou.

V medzinárodnom prostredí sa najčastejšie stretávame s definíciou finančnej gramotnosti podľa Medzinárodnej siete pre finančné vzdelávanie, ktorá patrí pod Organizáciu pre hospodársku spoluprácu a rozvoj – OECD/INFE. Definícia podľa OECD/INFE znie nasledovne:

„Finančná gramotnosť je kombinácia povedomia, vedomostí, zručností, postoja a správania, ktoré sú potrebné na správne finančné rozhodnutia a v konečnom dôsledku na dosiahnutie individuálneho finančného blahobytu.“¹

¹ OECD. *OECD/INFE Toolkit for measuring financial literacy and financial inclusion* [online]. OECD, 2020 [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/financial/education/2018-INFE-FinLit-Measurement-Toolkit.pdf>

Ďalšou zaužívanou medzinárodnou definíciou je definícia finančnej gramotnosti Programom pre medzinárodné porovnávanie žiakov – PISA. Tá upresňuje už spomínanú definíciu od OECD/INFE používanú pre dospelých, a upravuje ju, aby bola relevantná pre 15-ročných študentov. Rozdielom je, že je doplnená aj o schopnosť študentov použiť finančné znalosti a zručnosti na zvládnutie výziev v budúcnosti. Znie nasledovne:

„Finančná gramotnosť je znalosť a pochopenie finančných pojmov a rizík, schopnosť, motivácia a sebadôvera jedinca využívať získané vedomosti s cieľom vykonávania efektívnych rozhodnutí v rôznych situáciách týkajúcich sa financií so zámerom zlepšiť finančnú situáciu jednotlivca i spoločnosti, a tým im umožniť zapojenie do ekonomického života.“²

Pri hľadaní definícií danej problematiky v slovenskom prostredí sa môžeme taktiež stretnúť z jej rôznymi verziami, v závislosti od autorov. Finančnú gramotnosť na Slovensku máme zadefinovanú i inštitúciami ako Ministerstvo financií alebo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky definuje finančnú gramotnosť v dôležitom dokumente venujúcom sa tejto problematike, a to v Národnom štandarde finančnej gramotnosti, zadefinovanie je nasledovné:

„Finančná gramotnosť je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.“³

Je dôležité podotknúť, že v Národnom štandarde sa finančná gramotnosť taktiež označuje za nie absolútny stav, ale za kontinuum schopností, na ktoré vplyvajú premenné ako je vek, rodina, zamestnanie, kultúra či miesto bydliska.⁴ Teda finančná gramotnosť je postupne dosahovaná získavaním nových schopností, vedomostí a skúseností v priebehu celého života.

² NÚCEM. *Hlavné meranie PISA 2018* [online]. NÚCEM, 2020 [cit. 09.05.2023]. Dostupné z: <https://www.sukrzsza.sk/docs/pisa.pdf>

³ MŠVSAŠ SR. *Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2* [online]. MŠVVaŠ SR, 2017 [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/data/att/11358.pdf>

⁴ Ibid.

Definícia Ministerstva financií Slovenskej republiky je obdobná ako Ministerstva školstva, obsahuje ale doplnenie, že sa jedná o jednu zo základných životných zručností, ktorá sa týka každého, bez ohľadu na vek, pohlavie, národnosť, vzdelanie, povolanie, rodinný stav, či spoločenské postavenie.⁵

Finančnú gramotnosť môžeme v širšom uhle pohľadu chápať aj ako cestu na získanie finančnej nezávislosti a slobody. Nakoľko slobodný a nezávislý človek sa dokáže lepšie vyvarovať zlým rozhodnutiam, a dokáže peniaze nie len zarábať, ale ich i nasledovne chrániť.⁶

Zhrnutím uvedených definícií môžeme vo všeobecnosti finančnú gramotnosť označiť ako schopnosť každého orientovať sa vo finančnom svete, vedieť, rozumieť a riadiť svoje finančné záležitosti, tak aby viedli k dosiahnutiu jeho osobitných cieľov. Cieľom finančnej gramotnosti je, aby každý individuálne dosiahol dostatočnú úroveň vedomostí, na to aby sa vedel v živote správne rozhodovať vo finančných otázkach, a aby si svojou nevedomosťou naopak práve neuškodil.

1.2 Členenie finančnej gramotnosti

Vo viacerých publikáciách venovaných tejto téme sa celková finančná gramotnosť skladá z troch pilierov osobitných gramotností, ktoré sú navzájom úzko prepojené. Sú nimi peňažná gramotnosť, cenová gramotnosť a rozpočtová gramotnosť. Tie sú ďalej dotvorené ďalšími, ako napríklad informačná, numerická a právna gramotnosť.⁷

- Peňažná gramotnosť

Pod pojmom peňažná gramotnosť vo všeobecnosti rozumieme zručnosti, bez ktorých by sme neboli schopní spravovať hotovostné ako aj bezhotovostné peňažné prostriedky, a s nimi súvisiace nástroje, ako je napríklad správa bežného účtu.

⁵ MFSR. Čo je finančná gramotnosť a iné gramotnosti. In: *MFSR* [online] [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://www.fininfo.sk/fininfo/financny-spotrebitel/financna-gramotnost/co-je-financna-gramotnost-ine-gramotnosti/co-je-financna-gramotnost-ine-gramotnosti.html>

⁶ SLOVÁK, Branislav. *Finančná Gramotnosť*. 1. vyd. Zvolen, 2014. 24 s. ISBN 978-80-971764-4-0.

⁷ ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. 2. vyd. Praha, 2016. 284 s. ISBN 978-80-904823-3-3

- Cenová gramotnosť

Cenová gramotnosť zahŕňa najmä kompetenciu pochopiť tvorbu a mechanizmus cien a problematiku inflácie. Jej podstatnou súčasťou je schopnosť orientovať sa v hlavných makroekonomických ukazovateľoch národného hospodárstva.

- Rozpočtová gramotnosť

Pod rozpočtovou gramotnosťou chápeme najmä zručnosti potrebné na tvorbu a správu osobného alebo rodinného rozpočtu, sú nimi napr. schopnosť stanoviť si finančné ciele a rozhodovať o nákupe aktív, alebo schopnosť zostaviť si rozpočet. Rozpočtovo gramotný človek by si mal byť schopný vytvoriť aj jednoduchý finančný plán.⁸

1.3 Dôležitosť finančnej gramotnosti a finančného vzdelávania

Dôležitosť finančnej gramotnosti neustále narastá, nakoľko financie zohrávajú v živote človeka v neustále ekonomicky napredujúcom svete čoraz väčšiu úlohu. Dennodenne robíme rôznorodé finančné rozhodnutia, či už jednoduché alebo komplexné, ktoré vedia ovplyvniť naše životy dnes, ale i do budúcnosti.

Finančná gramotnosť je dôležitá nielen preto, že poskytuje základ pre informované finančné rozhodnutia, ale aj preto, že v dnešnej dobe sa každého finančná zodpovednosť zvyšuje. Ľudia sú čoraz viac zodpovední za osobné finančné plánovanie a za investovanie a mŕňanie svojich zdrojov počas celého života. V dnešnej dobe každý počas svojho života robí podstatne viac finančných rozhodnutí ako v minulosti, to je spôsobené ako nárastom nových finančných produktov, z ktorých si dnes vyberáme, ale i napríklad zvyšujúcim sa priemerným vekom a novými technológiami.

⁸ BALABÁN, Zdeněk. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. vyd. Praha: Cofet, 2011. 416 s. ISBN 978-80-904396-1-0

Tieto trendy v kombinácii s nízkou úrovňou finančnej gramotnosti na celom svete, no najmä medzi zraniteľnými skupinami obyvateľstva naznačujú, že je potrebné zvýšiť finančnú gramotnosť a vzdelávanie v tejto oblasti.

Existuje dostatok dôkazov o vplyve finančnej gramotnosti na rozhodnutia ľudí a ich finančné správanie. Napríklad sa preukázalo, že finančná gramotnosť ovplyvňuje sporiace aj investičné správanie a postupy pri správe dlhu a požičiavania. Existuje niekoľko vysvetlení, prečo sa vyššia finančná gramotnosť premieta do väčšieho bohatstva. Viaceré štúdie dokazujú, že tí, ktorí majú vyššiu finančnú gramotnosť, majú väčšiu pravdepodobnosť, že plánujú odchod do dôchodku.⁹

Dnes už nestačí rozumieť základným pojmom, s ktorými sa stretneme v banke, je nevyhnutné rozumieť všetkým možnostiam a chápať súvislosti, aby sme svoje rozhodnutia neskôr neoľutovali. K pochopeniu sveta financií je potrebné rozumieť nielen bankám, bankovému systému, úverom a vkladom v bankách, ale aj pracovnému trhu, zabezpečeniu príjmu a majetku, poisteniu, zhodnocovaniu úspor, investovaniu, sporeníu na dôchodok, dôchodkovému systému a ich vzájomným súvislostiam.¹⁰ Preto akýkoľvek pokrok v finančnej gramotnosti má podstatný vplyv na ľudí a ich schopnosť zabezpečiť si svoju budúcnosť.

Úroveň finančnej gramotnosti závisí od finančného vzdelávania. Každý by mal byť dostatočne finančne vzdelaný, aby následne bol schopný robiť správne finančné rozhodnutia, či už týkajúce sa investovania, sporenia a pod. Dnes sa stále pomerne často stáva, že ľudia nerozumejú ani základným finančným pojmom a produktom, s ktorými sa bežne stretávajú v banke, a nasledovne sa kvôli svojej neznalosti dostávajú do zbytočných problémov.

Tomuto by sa dalo predísť dostatočným finančným vzdelávaním. Vzdelávanie sa v tejto oblasti je kľúčové na to, aby sa každý stal finančne gramotným a mohol žiť finančne zdravým životom.

⁹ LUSARDI, Annamaria. Financial literacy and the need for financial education: evidence and implications. *Swiss Journal of Economics and Statistics*. 2019, roč. 155, č. 1. DOI: 10.1186/s41937-019-0027-5

¹⁰ NADÁCIA PARTNERS. *Finančná gramotnosť v kocke* [online]. Nadácia Partners, 2021 [cit. 17.03.2023]. Dostupné z: <https://www.nadaciapartners.sk/storage/app/media/financna-gramotnost-v-kocke-2021.pdf>

1.4 Podpora finančnej gramotnosti na Slovensku

Od vyspelosti krajiny sa odvíja aj úroveň finančnej gramotnosti jej obyvateľstva. Väčšina krajín si uvedomujú dôležitosť finančnej gramotnosti svojho obyvateľstva a snažia sa vzdelávanie v tejto oblasti podporovať, rovnako tak robí i Slovenská republika.

V roku 2008 vznikla v rámci OECD Medzinárodná sieť pre finančné vzdelávanie (International Network on Financial Education – INFE). Zámerom vytvorenia tejto organizácie bolo posilniť vzdelávanie vo finančnej oblasti a podporiť tvorbu národných štandardov finančnej gramotnosti členských štátov.¹¹

Slovenská vláda Uznesením č. 447 z 2. júla 2008 schválila na podporu finančnej gramotnosti „Návrh stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií“. Na základe návrhu bol následne vytvorený Národný štandard finančnej gramotnosti (NŠFG), ktorého správu a implementáciu zabezpečuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.¹² V súčasnosti je od roku 2017 v platnosti tretia verzia tzv. Národný štandard finančnej gramotnosti 1.2.

V NŠFG sú obsiahnuté základné kompetencie, ktorými by mal finančne gramotný človek disponovať. Tie sú usporiadané do šiestich tém:

- Finančná zodpovednosť spotrebiteľov

Obsahom témy je dosiahnutie kompetencie na používanie spoľahlivých informácií a uplatňovanie rozhodovacích procesov v osobných financiách.

- Plánovanie, príjem a práca

Obsahom témy je dosiahnutie kompetencie na vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu. Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie toku peňazí.

¹¹ PILCH, Ing. Ctibor a Ing. Lenka PILCHOVÁ. Úvod do problematiky finančnej gramotnosti. *For Fin, Odborný mesačník pre financie a investovanie*. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave 2016. ISSN 1339-5416.

¹² MFSR. Finančná gramotnosť a vzdelávanie. In: *MFSR* [online] [cit. 17.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/financny-trh/ochrana-financnych-spotrebiteľov/financna-gramotnost-vzdelavanie/>

- Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov

Obsahom témy je dosiahnutie kompetencie na porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny.

- Úver a dlh

Obsahom témy je dosiahnutie kompetencie na udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

- Sporenie a investovanie

Obsahom témy je dosiahnutie kompetencie na aplikáciu rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

- Riadenie rizika a poistenie

Obsahom témy je dosiahnutie kompetencie na používanie primeraných stratégií riadenia rizík.¹³

Zvládnutie problematiky všetkých tém by malo zabezpečiť získanie dostatočnej finančnej gramotnosti na to, aby bol človek schopný využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.

Okrem Národného štandardu existuje na Slovensku aj množstvo organizácií a nadácií s projektami venujúcimi sa podpore vzdelávania finančnej gramotnosti, sú nimi napríklad Nadácia Národnej banky Slovenska alebo projekt 5peňazí.

V roku 2022 vznikla Nadácia Národnej banky Slovenska, ktorej cieľom je podporovať projekty týkajúce sa finančnej a ekonomickej vedy a týmto spôsobom zvyšovať úroveň finančnej gramotnosti a kvality finančného vzdelávania. Podpora je uskutočňovaná formou grantových programov, ktoré nadácia každoročne vyhlasuje. Grantový program na podporu finančnej gramotnosti je zameraný na podporu finančného vzdelávania a zvyšovanie úrovne finančnej gramotnosti určitých cieľových skupín, ktorými sú primárne marginalizované skupiny obyvateľstva. Za rok 2022 sa nadácií podarilo podporiť 22 projektov.¹⁴

¹³ MŠVSAŠ SR. *Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2.*

¹⁴ Nadácia Národnej banky Slovenska. In: *Nadácia Národnej banky Slovenska* [online] [cit. 09.05.2023]. Dostupné z: <https://nadacianbs.sk/>

Projekt 5peňazí je neformálny vzdelávací program o financiách, ktorého obsah tvoria odborníci z Národnej banky Slovenska spolu s nezávislými expertmi v tejto oblasti. Súčasťou projektu je webový vzdelávací portál, kde je širokej verejnosti poskytnuté množstvo vzdelávacích materiálov. 5peňazí taktiež spolupracuje so školami a vzdelávacími centrami v regiónoch na Slovensku, kde organizuje množstvo školení a prednášok pre všetky vekové kategórie.¹⁵

¹⁵ 5peňazí. In: *5penazi.sk* [online] [cit. 09.05.2023]. Dostupné z: <https://5penazi.sk/o-nas/>

2. SÚČASNÝ STAV DOTKNUTEJ PROBLEMATIKY

2.1 Stav finančnej gramotnosti na Slovensku

Vedieť sa orientovať sa vo finančných otázkach je veľmi dôležité, keďže spoločnosť sa neustále ekonomicky rozvíja a vplyv peňazí narastá. Je teda nevyhnutné aby sa úroveň finančnej gramotnosti obyvateľstva v krajine rovnako neustále zvyšovala. Na dosiahnutie zvyšovania gramotnosti v tejto problematike je potrebné pravidelné zisťovanie už dosiahnutej úrovne finančnej gramotnosti, aby sa vedelo čo treba zlepšiť. To sa zabezpečuje rôznymi meraniami a prieskumami, či na národnej alebo medzinárodnej úrovni. Meraním finančnej gramotnosti sa identifikuje skutočný stav, ale i nedostatky. Dôležité je zisťovať finančnú gramotnosť u všetkých vekových kategóriách. Stav finančnej gramotnosti na Slovensku vieme zistiť z už uskutočnených meraní a rôznych prieskumov.

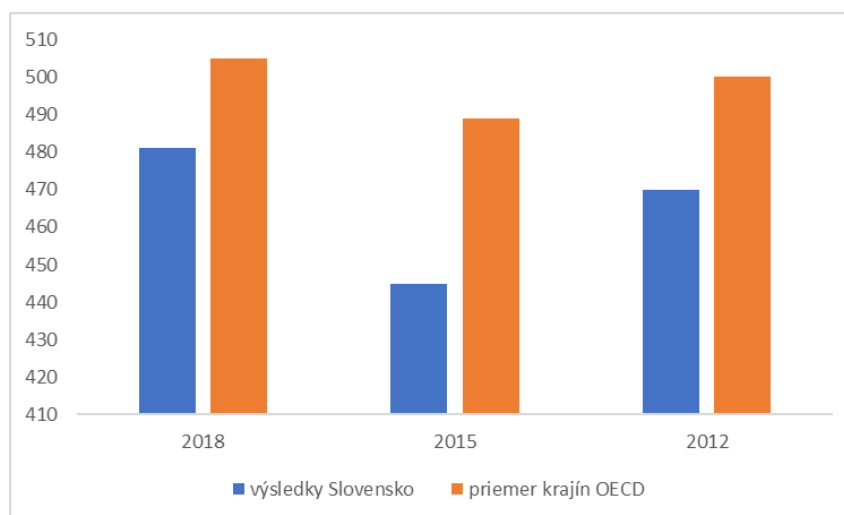
Program pre medzinárodné porovnávanie žiakov – PISA organizuje pravidelné testovanie vedomostí a zručností 15 - ročných žiakov a ich schopnosť aplikovať svoje poznatky na konkrétne situácie. Finančná gramotnosť je doplnkovou časťou tohto testovania od roku 2012. Slovensko sa zapojilo do troch meraní finančnej gramotnosti, a to v rokoch 2012, 2015 a 2018 spolu s ďalšími 19 krajinami.¹⁶ Do doplnkového testovania finančnej gramotnosti v roku 2022 sa Slovensko na rozhodnutie Ministerstva školstva, športu vedy a výskumu nezapojilo, toto rozhodnutie považujeme za nesprávne nakoľko nám dnes chýbajú aktuálne údaje, ktoré by sme vedeli porovnať s tými staršími, voľbu nezúčastniť sa kritizovala i Národná banka Slovenskej republiky.¹⁷

¹⁶ NÚCEM. *PISA 2018, prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov v oblasti finančnej gramotnosti z pohľadu Slovenska* [online]. NÚCEM, [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/dl/4773/PISA%202018%20financna%20gramotnost.pdf>

¹⁷ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Stratégia Národnej banky Slovenska na podporu finančnej gramotnosti* [online]. NBS, 2019 [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: https://nbs.sk/_img/documents/_ts/191107/nbs_strategiafingram_2019.pdf

Porovnaním výsledkov posledného testovania z roku 2018 s výsledkami z predošlých rokov môžeme vyhodnotiť, že úroveň finančnej gramotnosti tejto vekovej skupiny sa síce v porovnaní s predchádzajúcimi výsledkami o niečo zlepšila, ale stále sa slovenskí žiaci nachádzajú pod priemerom iných zúčastnených krajín OECD. Žiaci dosiahli v roku 2018 výkon 481 bodov. V porovnaní s rokom 2015, kedy získali 445 bodov, ide o zlepšenie o 36 bodov, a v porovnaní s výsledkami z roku 2012, kedy získali 470 bodov, ide o zlepšenie iba o 11 bodov.¹⁸

Graf 1: porovnanie výsledkov meraní finančnej gramotnosti PISA

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z NÚCEM. *PISA 2018, prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov v oblasti finančnej gramotnosti z pohľadu Slovenska*

Dôležitou súčasťou testovania PISA je nasledovné zaraďovanie výkonov žiakov podľa počtu získaných bodov do príslušných piatich referenčných úrovní. Prvú úroveň tvoria žiaci tzv. rizikovej skupiny, ide o žiakov ktorí majú problém využiť svoje znalosti v praxi a chýba im hlbšie pochopenie financií. Hlavným ukazovateľom, ktorý sa v rámci výsledkov medzinárodných meraní sleduje, je percentuálne zastúpenie žiakov práve v spomínanej rizikovej skupine.

¹⁸ NÚCEM. *PISA 2018, prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov v oblasti finančnej gramotnosti z pohľadu Slovenska*.

Na Slovensku sa na základe výkonu v oblasti finančnej gramotnosti do rizikovej skupiny zaradilo 21,2 % žiakov. V porovnaní s priemerom krajín OECD, ktorý je 14,7 %, je percentuálne zastúpenie slovenských žiakov signifikantne vyššie. Ďalším zo sledovaných faktorov je podiel žiakov v top skupine, ktorá predstavuje úroveň 5. Cieľom je, aby výsledkom vzdelávania bol čo najvyšší percentuálny podiel práve takýchto žiakov. Na Slovensku sa svojím výkonom do top skupiny zaradilo 7,2 % žiakov. V porovnaní s priemerom krajín OECD, ktoré je 10,5%, je podiel žiakov v top skupine je na Slovensku signifikantne nižší.¹⁹

Najvyšší percentuálny podiel slovenských žiakov sa svojím výkonom v oblasti finančnej gramotnosti zaradil do úrovne 3, ide o podobný výsledok ako je aj priemer krajín OECD.

Tabuľka 1: prehľad percentuálneho počtu žiakov v úrovniach

Finančná gramotnosť	2018		2015		2012	
	OECD	SR	OECD	SR	OECD	SR
Úroveň 5	10,5	7,2	11,8	6,3	9,7	5,7
Úroveň 4	22,6	18,3	19,2	13,4	21,9	16,9
Úroveň 3	29,7	28,1	24,9	22,0	30,2	28,1
Úroveň 2	22,5	25,2	21,8	23,6	22,9	26,5
Úroveň 1	11,0	15,0	14,0	18,3	10,5	13,3
Pod úrovňou 1	3,7	6,2	8,3	16,4	4,8	9,5

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z NÚCEM. *PISA 2018, prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov v oblasti finančnej gramotnosti z pohľadu Slovenska*

Zisťovanie finančnej gramotnosti u dospelých je menej frekventované ako zisťovania u mládeže. Považujeme to za prekvapujúce, nakoľko práve táto časť obyvateľstva robí najviac rôznych finančných rozhodnutí. Na Slovensku chýbajú pravidelné testovania, na základe ktorých by sa získavali údaje o finančných vedomostiach a zručnostiach dospelých, a bolo by nasledovne možné odvodiť úroveň finančnej gramotnosti dospelého obyvateľstva či už na vnútroštátnej úrovni alebo i na medzinárodnej. Aj napriek tomuto môžeme povedať, že úroveň finančnej gramotnosti nie je priaznivá.

¹⁹ Ibid.

Tento záver vyplýva z výsledkov starších prieskumov, napríklad z prieskumu Standard & Poor's Global Financial Literacy Survey, Prieskumu finančnej gramotnosti Slovenskej bankovej asociácie, a parciálnych prieskumov, ako je napríklad prieskum Zisťovanie o finančnej situácii a spotrebe domácností (Household finance and Consumption Survey, HFCS), ktorého súčasťou boli aj otázky na zistenie stavu finančnej gramotnosti.

Prieskum finančnej gramotnosti globálnej agentúry Standard & Poor's z roku 2014 je považovaný za najväčšie a najkomplexnejšie meranie finančnej gramotnosti na svete. Otázky v prieskume boli zamerané na tému diverzifikácie rizika, infláciu, numerické schopnosti a úrokové pripočítavanie. Slovensko dosiahlo skóre 48 %, čo bolo nízke skóre v porovnaní s inými krajinami, a pod priemerom krajín EÚ (52 %).²⁰

Prieskum finančnej gramotnosti Slovenskej bankovej asociácie bol realizovaný v roku 2007 a ani jeho výsledky neboli uspokojivé. Tento prieskum bol zameraný na vedomosti spotrebiteľov o bankových produktoch dostupných na trhu. Výsledkom prieskumu bolo znepokojivé zistenie, že Slováci málokedy porovnávajú viac ako dve rozličné ponuky od rôznych bánk predtým, ako si vyberú konkrétny bankový produkt. Počas trvania prieskumu Slovenská banková asociácia vytvorila index finančnej gramotnosti, tzv. I-FIG, ktorým bola meraná schopnosť klientov efektívne rozhodovať o svojich financiách na základe dostupných informácií.²¹ Výsledná hodnota indexu bola na úrovni 0,56 bodov, čo znamenalo výsledok správne zodpovedaných otázok len na úrovni 56%.

²⁰ KLAPPER, Leora, Annamaria LUSARDI a Peter VAN OUDHEUSDEN. *Financial Literacy Around the World, Insights from the Standard & Poor's Ratings Services Global Financial Literacy survey* [online]. 2014 GFLEC, [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/3313-Finlit_Report_FINAL-5.11.16.pdf

²¹ BRAZDILOVA, Eva. Výsledky prieskumu ukazujú, že Slovákom chýba finančná gramotnosť. In: . 8. 9. 2016 [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://epale.ec.europa.eu/sk/content/vysledky-prieskumu-ukazuju-ze-slovakom-chyba-financna-gramotnost>

Ďalšími znepokojivým výsledkami z prieskumu boli aj zistenia, že väčšina respondentov si mala problém medzi dvomi ponukami vybrať najvýhodnejší termínovaný vklad, alebo až 84% si medzi dvomi ponukami nevybralo najvýhodnejší úver, alebo len 19% opýtaných správne zodpovedalo čo znamená skratka RPMN (ročná percentuálna miera nákladov úveru).²²

Prieskum Zisťovanie o finančnej situácii a spotrebe domácností (Household finance and Consumption Survey, skrátené HFCS) sa na Slovensku uskutočnil v rokoch 2010, 2014 a 2017. V roku 2014 a 2017 bol prieskum doplnený o otázky v oblasti úverov, sporenia a investovania, čiže o základné finančné otázky, s ktorými sa bežne v živote stretáme. V poslednom prieskume v roku 2017 na všetky otázky o finančnej gramotnosti odpovedalo správne len 9,6% opýtaných, ide zhoršenie oproti roku 2014 (10,6%), napriek tomu, že štyri z piatich položených otázok boli rovnaké ako v minulom roku.²³

Slovenská republika ako vyspelá krajina a člen Európskej únie by sa o stav finančnej gramotnosti svojho obyvateľstva mala zaujímať a jej úroveň zisťovať rôznymi národnými a participáciou v medzinárodných prieskumoch. Zistili sme, že v skutočnosti Slovenská republika nemá veľkú históriu národných meraní či prieskumov týkajúcich sa tejto problematiky a pravidelne sa nezúčastňuje medzinárodných prieskumov.

Sumarizáciou výsledkov spomenutých prieskumov hodnotíme, že finančná gramotnosť obyvateľstva Slovenska rôznych vekových kategórií nedosahuje uspokojivé výsledky. Slováci majú stále problém s chápaním základných finančných pojmov či robením vhodných finančných rozhodnutí. Dopadom nízkej úrovne finančnej gramotnosti na Slovensku sa venujeme v nasledujúcej kapitole.

²² SLOVENSKÁ BANKOVÁ ASOCIÁCIA. *Finančná gramotnosť na Slovensku 2007* [online]. Slovenská banková asociácia, 2007 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <https://www.viacakopeniaze.sk/files/vapucebnica/finacnagramotnost-prieskum-2007.pdf>

²³ KUSCEROVÁ, Judita a Anna STRACHOTOVÁ. *Výsledky tretej vlny zisťovania o financiách a spotrebe domácností (HFCS)* [online]. NBS, 2019 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/documents/publik/op_1_2019_jurasekova_strachotova_vysledky_tretej_vlny_hfc_s.pdf

2.2 Dopady stavu finančnej gramotnosti na Slovensku

Nedostatočná finančná gramotnosť obyvateľov na Slovensku spôsobuje zvýšené riziko zlých finančných rozhodnutí.

Niektoré oblasti, v ktorých je zvýšená rizikovosť spôsobená nedostatočnou finančnou gramotnosťou sú zadefinované v Stratégii Národnej banky Slovenska na podporu finančnej gramotnosti z roku 2019. Sú nimi riziko rastu zadlženosti, nevhodná štruktúra úspor a riziko starnutia populácie a s ním súvisiace dôsledky.²⁴

2.2.1 Zadlžovanie obyvateľstva

Zadlžovanie obyvateľstva je prirodzeným trendom na celom svete. Nie vždy musí byť negatívnym javom. Prístup k úverom je základnou finančnou službou podporujúcou chod hospodárstva a udržiavanie vyrovnaného ekonomického života. Tento dlh sa však veľmi rýchlo môže stať problémom. Ide o prípady ak dlžník nie je schopný splácať úver v stanovenom termíne a následne si predlžuje splatnosť v snahe znížiť si mesačnú splátku.

Pokiaľ ide o štruktúru zadlženia slovenských domácností, na prvom mieste je zadlžovanie úvermi na bývanie. Veľký dopyt po úveroch na bývanie je spôsobený dlhoročnými klesajúcimi úrokovými sadzbami.²⁵

Problémom zadlžovania na Slovensku je jeho rýchlosť a neschopnosť jeho splácania v stanovenom termíne. V súčasnosti si podľa Národnej banky každý druhý dlžník predlžuje jej splatnosť v snahe znížiť si mesačnú splátku. Až tretina slovenských domácností si splatnosť hypotéky predlžuje až do dôchodkového veku.

Nízka finančná gramotnosť spôsobuje, že mnoho Slovákov sa nezamýšľa nad tým, ako budú úvery splácať v budúcnosti. Množstvo ľudí nerozumie súvislostiam či už ako výška a vývoj inflácie vplývajú na to, za koľko si budú požičiavať, resp. ako sa im upravia splátky pri úveroch v čase.²⁶

²⁴ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Stratégia Národnej banky Slovenska na podporu finančnej gramotnosti*.

²⁵ DEDINSKY, Juraj. Vývoj úverov a zadlženosti domácností na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami Európskej únie. *Vedecký časopis Finančné trhy*. 2022.

²⁶ ČILLÍKOVÁ, Júlia. Slováci sa naďalej enormne zadlžujú, ich finančnú gramotnosť majú zvýšiť rozprávky. In: SITA.sk [online]. 15. 2. 2022 [cit. 26.03.2023]. Dostupné

2.2.2 Nevhodná štruktúra úspor a investícií

Dostatočné množstvo úspor obyvateľstva sa považuje za znak ekonomickej stability krajiny. Miera úspor Slovákov je ale v porovnaní s inými krajinami nízka. Domácnosti nemajú veľké finančné aktíva, ale majú majetok zväčša koncentrovaný v domoch a v bytoch.²⁷

Slováci sa dlhodobo nachádzajú na popredných miestach v rebríčkoch s najväčším podielom vlastníctva nehnuteľností na svete. Je diskutabilné, či je v dnešnej dobe výhodné mať prevažné množstvo úspor vo forme nehnuteľností. Skôr by sme sa mali snažiť naše investície diverzifikovať a nespoliehať sa na príjmy z jedného zdroja. Na zamyslenie je či nehnuteľnosti, v ktorých dnes bývame vôbec dajú považovať za investície. Neustále rýchlejšie starnutie obyvateľstva a non-stop výstavba nových nehnuteľností môže do budúcnosti spôsobiť, či bude možné tieto nehnuteľnosti predať i v budúcnosti.²⁸

2.3 Dôchodkové zabezpečenie

Demografický vývoj obyvateľstva aj rastúca priemerná dĺžka dožitia obyvateľov na Slovensku vyústili do výrazného starnutia populácie, logickým konaním ľudí by malo byť teda sporiť si na dôchodok, no bohužiaľ opak je pravdou. Nízka finančná gramotnosť slovenského obyvateľstva sa prejavuje aj v nedostatočnom sporení na dôchodok.

z: <https://sita.sk/vofinanciach/slovaci-sa-nadalej-enormne-zadlzuju-nbs-chce-pomocou-rozpravok-zvysit-ich-financnu-gramotnost/>

²⁷ ŠVANČARKOVÁ, Magdálana. NBS: Vzdelaný spotrebiteľ je menej zraniteľný aj v oblasti financií. In: *Finacial report* [online] [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <https://www.finreport.sk/financie/nbs-vzdelany-spotrebiteľ-je-menej-zraniteľný-aj-v-oblasti-financii/>

²⁸ ZEMKO, Tomáš. Ak dlh slúži na prejedanie, tak máme zarobené na problémy. Odborníčka hovorí o finančnom bohatstve Slovákov. In: *Pravda.sk* [online]. 2023 [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <https://ekonomika.pravda.sk/ludia/clanok/655864-ak-dlh-sluzi-na-prejedanie-tak-mame-zarobene-na-problemy-odbornicka-hovori-o-financnom-bohatstve-slovakov/>

Toto tvrdenie potvrdzuje výsledok prieskumu o finančnej gramotnosti od spoločnosti OVB a agentúry 2muse, ktorý bol zameraný na dôchodkové zabezpečenie. Z výsledkov prieskumu sa zistilo, že iba 4 z 10 opýtaných sa zamýšľajú nad dôchodkovým sporením, a len približne štvrtina (28%) má aj plán sporenia na dôchodok. Problémom je i to, že z ľudí, ktorí majú plán sporenia nastavený ho dokáže len približne polovica (56%) aj pravidelne dodržiavať.²⁹

Nedostatočné sporenie na dôchodok môže byť spôsobené tým, že v minulosti sme boli na Slovensku zvyknutí na to, že sa o nás na dôchodku postará štát. To dnes už vôbec neplatí. Každoročne sa pomer priemerného dôchodku k priemernému platu znižuje, a tak dôchodok nahrádza stále menej a menej z našej mzdy.

Situácia je dnes taká, že veľké množstvo ľudí si na dôchodok nesporeí vôbec, mnohí začínajú so sporením neskoro, alebo si odkladajú príliš málo, alebo majú zlé nastavenie fondov, v ktorých si sporia.

2.3.1 *Druhý pilier*

Starobné dôchodkové sporenie, tzv. druhý pilier slovenského dôchodkového systému upravuje zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Druhý pilier spolu s prvým má zabezpečiť sporiteľom príjem v starobe a tvorí základný systém dôchodkového zabezpečenia v Slovenskej republike. Ide o príspevkovo definovaný systém, teda výška získavanej dávky sa odvíja od výšky zaplatených príspevkov a ich následnom zhodnotení. Vstup do druhého piliera je dobrovoľný od 1. mája 2023 do veku 40 rokov³⁰, ale následná účasť v ňom je povinná.³¹

²⁹ OVB ALLFINANZ SLOVENSKO A.S. Slováci si vo finančnej gramotnosti veria viac, ako ukazujú ich reálne znalosti. In: OVB [online]. 2020 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ovb.sk/aktuality/tlacove-spravy/sprava/slovaci-si-vo-financnej-gramotnosti-veria-viac-ako-ukazuju-ich-realne-znalosti.html>

³⁰ ADSS. Zmeny v druhom pilieri 2023. In: ADDS [online] [cit. 20.03.2023]. Dostupné z: https://adss.sk/zmeny-v-druhom-pilieri?gclid=CjwKCAjwiOCgBhAgEiwAjv5whNl-JJFO3ivWeIvqfdtLoD7DkR1BHGtETDFmkYi0RwXElgPXBw4TKhoCzs0QAvD_BwE

³¹ MPSVR SR. STAROBNÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE - MPSVR SR. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 17.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>

Sporiteľ pri vstupe do druhého piliera uzatvára zmluvu s ním zvolenou správcovskou dôchodkovou spoločnosťou (DSS), na Slovensku ich pôsobí päť. Tá následne spravuje dôchodkové fondy, do ktorých plynú jeho príspevky. Dôchodkové fondy sa delia na garantované a negarantované. Všetky dôchodkové spoločnosti na Slovensku sú povinné spravovať aspoň jeden garantovaný a jeden negarantovaný dôchodkový fond.³²

Garantované fondy fungujú na garančnom princípe, to znamená, že správcovia garantovaných fondov zabezpečujú to, že našetrená čiastka v budúcnosti bude dosahovať minimálne toľko, koľko sa do fondu vložilo.³³ Garantované fondy majú charakter dlhopisových fondov a sú teda najkonzervatívnejšie z ponúkaných dôchodkových fondov. Typickým znakom dlhopisových fondov je nízke očakávané riziko, ale aj najnižší dlhodobý očakávaný výnos, preto sa sporiť v tomto type fondu odporúča sporiteľom, ktorí sa blížia k dôchodku. Sporenie v garantovaných fondoch teda bráni poklesu hodnoty naspolenej sumy, ale prináša len minimálne zhodnotenie.³⁴

Negarantované fondy fungujú na princípe investičných stratégií spojených s investovaním do veľkej škály nástrojov, hlavne akcií.³⁵ Cieľom investičnej stratégie je zhodnocovať majetok vo fonde tak, aby v strednodobom až dlhodobom časovom horizonte hodnota fondu rástla čo najviac. Negarantované fondy sú optimálne na sporenie v čase, kedy ostáva do dôchodku ešte pomerne dlhý čas, odporúča sa 10 a viac rokov. Vyznačujú sa vyššou volatilitou, ale prinášajú niekoľkonásobne vyššie zhodnotenie ako garantované fondy.³⁶

Hlavným problémom druhého piliera na Slovensku nie je nízky počet sporiteľov, ale nastavenie sporenia, teda to v akých fondoch si sporitelia si sporia. Toto je spôsobené historickým vývojom druhého piliera.

³² MPSVR SR. Dôchodkové fondy - MPSVR SR. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/dochodkove-fondy.html>

³³ PARTNERS GROUP. Garantované dôchodkové fondy. In: *PARTNERS GROUP SK* [online]. 2018 [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.partnersgroup.sk/detail/garantovane-stratove>

³⁴ ĎURKOVIČ, Pavol. Prerábate na 2. pilieri? In: *Tatra banka* [online]. 2022 [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.tatrabanka.sk/sk/blog/dochodok/vyse-400-tisic-slovakov-preraba-2-pilieri/>

³⁵ MPSVR SR. *Dôchodkové fondy - MPSVR SR.*

³⁶ ĎURKOVIČ, Pavol. *Prerábate na 2. pilieri?*

V roku 2013 bol totiž štátnym rozhodnutím presunutý všetok majetok sporiteľov v 2. pilieri do garantovaných fondov. To spôsobilo, že veľké množstvo sporiteľov spori v týchto fondoch i dnes, lebo si individuálne nepožiadali o zmenu. Ich majetok sa teda počas v priebehu posledných desiatich rokov nezhodnocoval, resp. zhodnocoval iba minimálne.³⁷

Tabuľka 2: počet sporiteľov v garantovaných a negarantovaných dôchodkových fondoch

Dôchodkové fondy	Počet sporiteľov
Garantované	857 403
Negarantované	632 001
Spolu	1 489 404

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ADSS, Počet sporiteľov k 30.4.2023. [online]. [cit. 05.05.2023]. Dostupné z: https://www.adss.sk/preview-file/adss_pocet_sporitelov_23_04-905.pdf

Porovnaním údajov ku koncu apríla 2023 sa potvrdilo, že v menej výhodných garantovaných fondoch si stále spori na dôchodok viac sporiteľov ako vo výhodnejších negarantovaných.

Tento problém by mala pomôcť riešiť tzv. predvolená investičná stratégia (PIS), ktorá sa zaviedla 1. mája 2023. PIS je nastavená na princípe, že do veku 50 rokov by mali byť všetky úspory sporiteľov v indexovom fonde, teda v akciových investíciách, pre ich najväčšie zhodnotenie. Po dosiahnutí päťdesiatich rokov sporiteľa sa pomerné zastúpenie indexového fondu v jeho majetku znižuje o štyri percentá ročne, a to až do dosiahnutia dôchodkového veku.

V predvolenej investičnej stratégii budú automaticky sporiť všetci noví sporitelia. Automaticky sa budú do predvolenej investičnej stratégie presúvať aj už existujúci sporitelia do veku 54 rokov, ktorí od presunu úspor do dlhopisového garantovaného dôchodkového fondu v roku 2013 nespravili žiadne vlastné aktívne rozhodnutie o svojich dôchodkových úsporách a do 31. mája 2023 nevyjadria nesúhlas s týmto presunom.

³⁷ PARTNERS GROUP. *Garantované dôchodkové fondy*.

Pre ostatných sporiteľov je vstup dobrovoľný. Majetok sporiteľov z dlhopisového garantovaného fondu začnú dôchodcovské správčovské spoločnosti presúvať do indexového negarantovaného fondu od 1. júla 2023.³⁸

2.3.2 Tretí pilier

Doplňkové dôchodkové sporenie, tzv. tretí pilier slovenského dôchodkového systému upravuje zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vstup do tretieho piliera je vo všeobecnosti dobrovoľný, povinný je iba pre zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce. Sporením v treťom pilieri sa zabezpečuje doplnkový príjem v starobe (okrem dávok z prvého a druhého piliera) a príjem pre prípad skončenia výkonu rizikovej práce.³⁹

Princíp je rovnaký ako pri druhom pilieri. Sporiteľ si sporí v doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, ktorá jeho prostriedky investuje do fondov za účelom ich zhodnotenia. Príspevky do tretieho piliera sú prevažne tvorené príspevkami od zamestnávateľa, ale i dobrovoľnými príspevkami účastníka.⁴⁰

Na Slovensku pôsobia štyri doplnkové dôchodkové správčovské spoločnosti (DDSS). Tie spravujú doplnkové dôchodkové fondy. Doplnkové dôchodkové fondy sa delia na výplatné a príspevkové a všetky spoločnosti sú povinné spravovať aspoň jeden výplatný a jeden príspevkový fond.⁴¹

³⁸ MPSVR SR. II. pilier pomôže efektívne zhodnotiť úspory - MPSVR SR. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/uvodna-stranka/informacie-media/aktuality/ii-pilier-pomoze-efektivne-zhodnotit-uspory.html>

³⁹ MPSVR SR. DOBROVOĽNÉ SPORENIE NA DÔCHODOK - doplnkové dôchodkové sporenie. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 20.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/>

⁴⁰ MPSVR SR. Príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 12.05.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/prispevky-doplňkove-dochodkove-sporenie.html>

⁴¹ MPSVR SR. Doplnkové dôchodkové fondy. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 20.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/doplňkove-dochodkove-fondy.html>

Výplatné doplnkové dôchodkové fondy sú konzervatívne fondy, zamerané na investície s nízkou mierou rizika a s predpokladom stabilného vývoja investícií. Investuje sa do dlhopisov a peňažných investícií. Príspevkové doplnkové dôchodkové fondy majú diverzifikované portfólio investícií. Ide o zmiešané, akciové a indexové fondy.

Tomu ako vplýva finančná gramotnosť a finančné vzdelávanie na sporenie na dôchodok, zo zameraním na doplnkové dôchodkové sporenie sa venovala štúdia Národnej banky Slovenska z roku 2017. Bol potvrdený pozitívny a štatisticky významný vzťah medzi úrovňou finančnej gramotnosti a účasťou jednotlivcov na dobrovoľnom dôchodkovom sporení.

Štúdia ale poukázala na realitu nízkej účasti jednotlivcov v treťom dôchodkovom pilieri na Slovensku. Z údajov v roku 2017 vyplýva, že iba 16 % ekonomicky aktívnych respondentov, ktorí nie sú poberateľmi dôchodku, si sporí dobrovoľne v doplnkových dôchodkových fondoch. Ďalších 19 % jednotlivcov si v takýchto schémach sporí s príspevkom zamestnávateľa.⁴²

Nízkou účasťou sporiteľov v treťom pilieri vidíme i dnes z porovnania počtu sporiteľov v treťom a druhom pilieri. Kým v druhom pilieri si začiatkom roka 2023 sporí skoro 1,5 milióna sporiteľov, v treťom je to necelý milión.

Tabuľka 3: počet sporiteľov v treťom pilieri

Doplnková dôchodková spoločnosť	počet účastníckych zmlúv
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.	288 779
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s..	411 378
STABILITA, d.d.s., a.s..	127 597
UNIQA d.d.s., a.s.	132 342
Spolu	960 096

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z ADDS, Počet účastníckych zmlúv k 31.3.2023. [online]. [cit. 05.05.2023]. Dostupné z: http://www.adds.sk/preview-file/adds_pocet_230331-272.pdf

⁴² BROKEŠOVÁ, Zuzana a Gueorgui KOLEV. *FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ A DOPLNKOVÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE NA SLOVENSKU* [online]. Bratislava: NBS, 2017 [cit. 20.03.2023]. Dostupné z: https://nbs.sk/_img/documents/publik/wp_10_2017_cupak_financial_literacy_sk.pdf

2.3.3 „Štvrtý pilier“ – Investovanie

V dnešnej dobe je za potrebné si uvedomiť, že na zabezpečenia sa v starobe nám nebudú stačiť dávky z prvého, druhého a ani tretieho piliera. Ľudí je stále viac a dožívame sa vyššieho veku, preto treba uvažovať aj o ďalších možnostiach ako si zabezpečiť zdroj ďalšieho príjmu v starobe, alebo v situáciách kde nám Sociálna poisťovňa a dôchodkové spoločnosti nebudú schopné poskytnúť toľko, koľko by sme si predstavovali.

Finančne gramotný človek by sa mal zabezpečovať i formou tzv. štvrtého piliera, pod ktorým sa chápe ďalšia forma dobrovoľného sporenia. Ďalší príjem v starobe vieme získať formou rôznych možností súkromného sporenia na dôchodok a investovania, ako napríklad investovaním do ETF a podielových fondov. Treba si však uvedomiť, že ide o investície na dlhodobý horizont.⁴³

Zaujímavou možnosťou je i sporenie si formou Európskeho dôchodku (PEPP). Ide o nový celoeurópsky produkt osobného dôchodku, navrhnutý Európskou úniou. PEPP je určený pre obyvateľov Európskej Únie a prináša ďalší príjem v starobe popri štátnom dôchodku a doplnkových pilieroch. Umožňuje spotrebiteľom jednoducho prenášať svoj dôchodkový produkt do iného členského štátu EÚ. V septembri 2022 sa slovenská inštitúcia Finax stala prvým subjektom v Európe, ktorý získal povolenie od Národnej banky Slovenska na poskytovanie paneurópskeho osobného dôchodkového produktu. Tým pádom sa Slováci stali prvými občanmi Európskej únie, ktorí môžu využiť toto dobrovoľné dôchodkové sporenie.⁴⁴

⁴³ INŠTITÚT BANKOVÉHO VZDELÁVANIA NBS. 4. pilier: existuje? Má zmysel? Ako si ho nastaviť? In: *5penazi.sk* [online] [cit. 10.05.2023]. Dostupné z: <https://5penazi.sk/vzdelavaci-obsah/4-pilier-ako-si-ho-nastavit/>

⁴⁴ HRBATÝ, Juraj. Predstavujeme Európsky dôchodok (PEPP). In: *Finax* [online]. 2022 [cit. 26.02.2023]. Dostupné z: <https://www.finax.eu/sk/blog/predstavujeme-europsky-dochodok-pepp>

3. CIEĽ A METODIKA PRÁCE, METÓDY SKÚMANIA

3.1 Cieľ práce

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zodpovedať na nasledujúcu otázku. Stagnuje úroveň finančnej gramotnosti na Slovensku? Hlavný cieľ zodpovieme preštudovaním problematiky a výsledkov dotazníka. Na dosiahnutie cieľa sme zhotovili vlastný výskum vo forme dotazníka, pomocou ktorého sme zisťovali ako sa obyvatelia Slovenska vyznajú vo finančných otázkach a pojmoch, a aké robia finančné rozhodnutia. Pred uskutočnením výskumu sme si definovali nasledovné hypotézy:

- Na úroveň finančnej gramotnosti vplýva vek.
- Na úroveň finančnej gramotnosti vplýva dosiahnuté vzdelanie.
- Ľudia si nedostatočne sporia na dôchodok a podceňujú investičný zámer na dlhodobý horizont.

3.2 Metodika práce a metódy skúmania

Existuje veľké množstvo metód skúmania, ktoré sa využívajú pri zisťovaní potrebných dát a údajov k výskumu. Medzi najzaužívanejšie výskumné metódy radíme pozorovanie, dotazník, škálovanie, interview, experiment a iné. Každá z týchto metód má svoje špecifiká, pozitíva i negatíva.⁴⁵

Na zistenie stavu finančnej gramotnosti na Slovensku sme si v našej práci zvolili skúmanie prostredníctvom elektronického dotazníka. Daný dotazník sme zhotovili prostredníctvom aplikácie Google Formuláre. Dotazník sme medzi respondentov distribuovali emailom a pomocou sociálnych sietí.

⁴⁵ PEDAGOGICKÁ FAKULTA UK. Elektronická učebnica pedagogického výskumu. In: *e-metodologia* [online] [cit. 11.05.2023]. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/index.php/kapitoly/vyskumne-metody.php?id=i10>

Náš dotazník o finančnej gramotnosti obyvateľov Slovenska, ktorý sme distribuovali obsahoval 20 otázok. Prvých päť otázok bolo zameraných na získanie základných informácií o respondentovi, ako je vek, pohlavie, kraj v ktorom býva, dosiahnuté vzdelanie a pracovný stav. Ďalších osem otázok sa zameriavalo na všeobecný prehľad respondenta o finančných pojmoch ako inflácia, fixácia, RPMN a iné. V tejto skupine otázok bol zahrnutý aj jeden príklad na jednoduchý výpočet hodnoty vkladu po roku. Ku každej otázke bolo poskytnutých viacero možností s jednou správnou odpoveďou. Nasledujúcich šesť otázok bolo zameraných na finančné rozhodnutia respondentov ohľadom sporenia na dôchodok a ich investičného správania, nakoľko obe tieto činnosti považujeme za dôležitú súčasť vedomostí finančne gramotného človeka. Posledná otázka v dotazníku slúžila na subjektívne ohodnotenie každého respondenta, či sa považuje za finančne gramotného/nú.

Spolu sa nám podarilo získať 105 odpovedí, pomocou ktorých sme hodnotili stav finančnej gramotnosti na Slovensku.

4. VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA

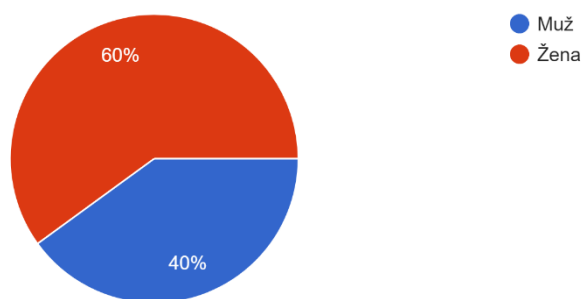
4.1 Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

Nášho dotazníka o finančnej gramotnosti na Slovensku sa zúčastnilo 105 respondentov. Prvá časť dotazníka pozostávajúca z piatich otázok bola zameraná na zistenie údajov o respondentoch. Išlo o otázky na rozčlenenie respondentov do kategórií podľa pohlavia, veku, vzdelania, bydliska a pracovného stavu. Zastúpenie respondentov v jednotlivých kategóriách je uvedené v grafoch číslo 2 až 6, ktoré sú uvedené nižšie.

Graf 2: rozdelenie respondentov podľa pohlavia

1. Pohlavie:

105 odpovedí

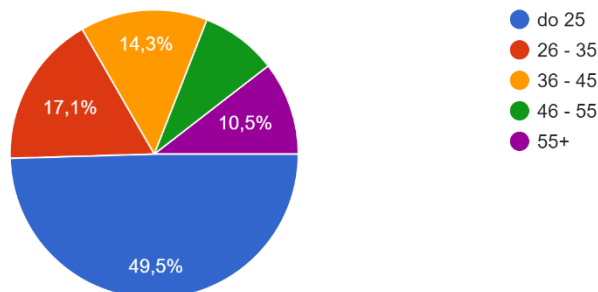

Z celkového počtu 105 respondentov sme získali viac odpovedí od žien. Išlo o 60 % všetkých odpovedí, to predstavuje 63 respondentiek. Muži tvorili 40% odpovedí, a bolo ich 42.

Graf 3: rozdelenie respondentov podľa veku

2. Koľko máte rokov?

105 odpovedí

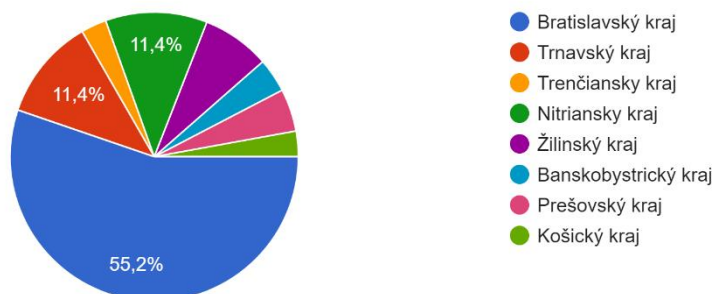

Najväčší podiel zúčastnených patril do vekovej skupiny do 25 rokov. Z celkového počtu 105 respondentov predstavujú 49,5%, teda 52 respondentov. Druhou najpočetnejšou skupinou boli respondenti vo vekovej skupine 26 – 35 rokov, ktorí predstavujú 17,1% odpovedí, a bolo ich 18. Tretiu skupinu s najväčším počtom respondentov tvorili respondenti vekového rozhrania 36 – 45 rokov, ktorých bolo 15 a tvorili 14,3% všetkých odpovedí. Najmenej respondentov bolo z vekových rozhraní 46 – 55 rokov a 55+. Iba deväť odpovedí, čo tvorí 8,6% celkových odpovedí, sme dostali od respondentov vo veku 46 – 55. Z kategórie 55+ rokov sme získali 11 odpovedí, a teda vyplnených bolo touto skupinou 11 dotazníkov, čo predstavuje 10,5%.

Graf 4: rozdelenie respondentov podľa bydliska

3. Kde bývate?

105 odpovedí

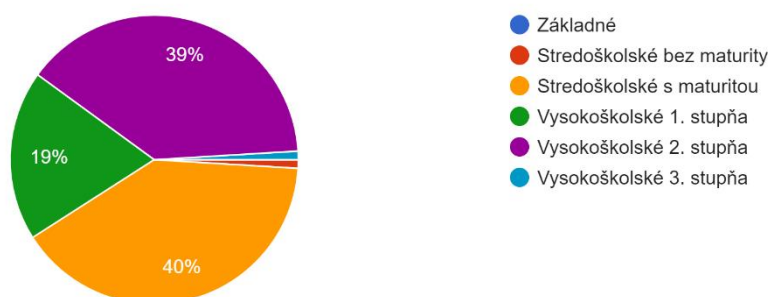

Vyššie polovica odpovedí bola od respondentov, ktorí bývajú v Bratislavskom kraji. Konkrétne išlo o 55,2% odpovedí, a teda žijúcich v Bratislave bolo 58 respondentov. Z Trnavského aj Nitrianskeho kraja sme získali po 12 odpovedí, a oba kraje tvorili 11,4% odpovedí. Ďalej mali najväčšie zastúpenie respondenti zo Žilinského kraja, ktorých bolo 8 a predstavovali 7,6% odpovedí. Z Prešovského kraja máme 5 odpovedí, čo tvorí 4,8%, z Banskobystrického 4 (3,8%) a z Košického a Trenčianskeho po 3 odpovede (2,9%).

Graf 5: rozdelenie respondentov podľa dosiahnutého vzdelania

4. Aké je Vaše dosiahnuté vzdelanie?

105 odpovedí

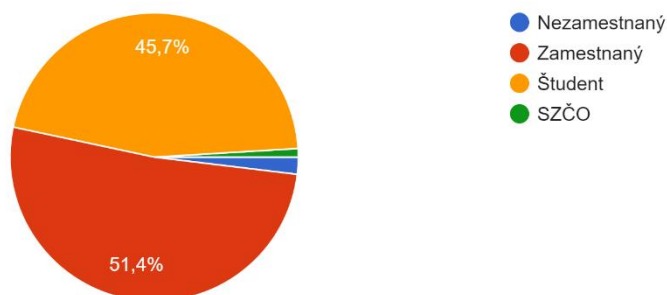

Dotazníka sa zúčastnili respondenti rôzneho dosiahnutého vzdelania. Najväčšie zastúpenie mali respondenti čo skončili strednú školu s maturitou, bolo ich 42 a tvorili 40% odpovedí. Na druhom mieste mali najväčšie zastúpenie respondenti s druhostupňovým vysokoškolským vzdelaním, tých bolo 41, teda tvorili 39% odpovedí. Respondenti s dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa tvorili tretiu najpočetnejšiu skupinu, bolo ich 20, čo predstavuje 19% všetkých odpovedí. Jeden respondent mal dosiahnuté vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa a jeden stredoškolské bez maturity.

Graf 6: rozdelenie respondentov podľa pracovného stavu

5. Aký je Váš pracovný stav?

105 odpovedí

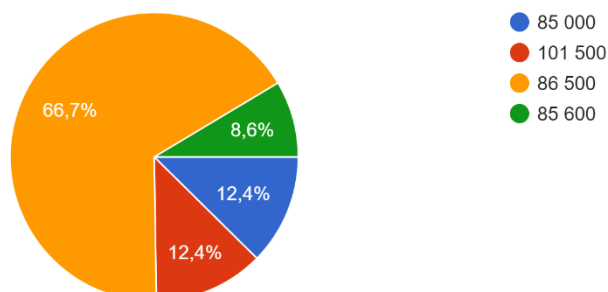
Nadpolovičná väčšina respondentov nášho dotazníka (51,4%) patrila do pracovného stavu zamestnaný, zamestnaných bolo 54 respondentov. Na druhom mieste boli študenti, od ktorých sme získali 48 odpovedí, čo predstavuje 45,7% odpovedí. Nezamestnaný boli dvaja respondenti a jeden bol samostatne zárobkovo činnou osobou.

Nasledujúcich osem otázok v dotazníku bolo zameraných na skúmanie finančnej gramotnosti respondentov. Išlo o otázky, ktoré boli zamerané na ovládanie základných finančných pojmov a jednoduchý príklad na výpočet hodnoty vkladu. Rozbor odpovedí na tieto otázky je v grafoch č. 7 – 14 nižšie.

Graf 7: výsledky príkladu - zhodnotenie na termínovanom vklade

6. Príklad: Na termínovaný vklad s ročnou úrokovou sadzbou 1,5 % sme si vložili 100 000 eur. Inflácia dosahuje priemerne okolo 15 %. Aká bude reálna hodnota vkladu po 1 roku?

105 odpovedí

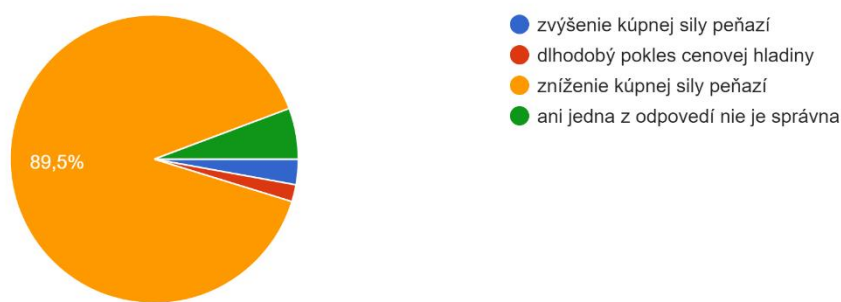

Keď na termínovaný vklad s ročnou úrokovou sadzbou 1,5% vložíme na jeden rok 100 000 eur a inflácia počas tohto roka dosahuje 15% percent, tak reálna hodnota daného vkladu bude dosahovať po roku 86 500 eur. Počítame to nasledovne: reálna úroková miera = nominálna úroková miera – inflácia, teda $r = 1,5\% - 15\% = -13,5\%$. Potom teda $100\,000 - 13,5\% = 86\,500$ eur. Na otázku správne odpovedalo 70 respondentov (66,7%) a 35 respondentov (33,3%) odpovedalo nesprávne. Nakoľko išlo o jednoduchý príklad, považujeme za prekvapujúce že tretina odpovedí bola nesprávna.

Graf 8: definícia pojmu inflácia

7. Čo je to inflácia?

105 odpovedí

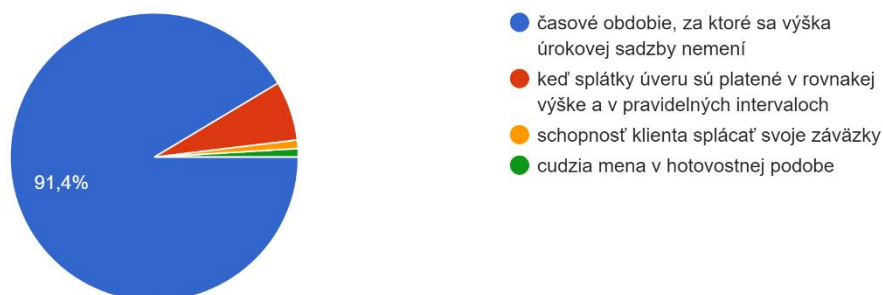

V siedmej otázke sme zisťovali, či respondenti vedia čo sa skrýva pod pojmom inflácia. Nakoľko inflácia je veľmi rozoberanou témou v dnešnej dobe a dlhodobo je na Slovensku vysoká, tak nás zaujímalo či respondenti tomuto pojmu rozumejú a vedia ako sa prejavuje. Na danú otázku odpovedalo správne takmer 90% respondentov, konkrétne 94. Iba 11 odpovedí bolo nesprávnych, čo predstavuje 10,5% odpovedí. Ide o tretiu najlepšie zodpovedanú otázku v dotazníku.

Graf 9: definícia pojmu fixácia

8. Čo je to fixácia?

105 odpovedí

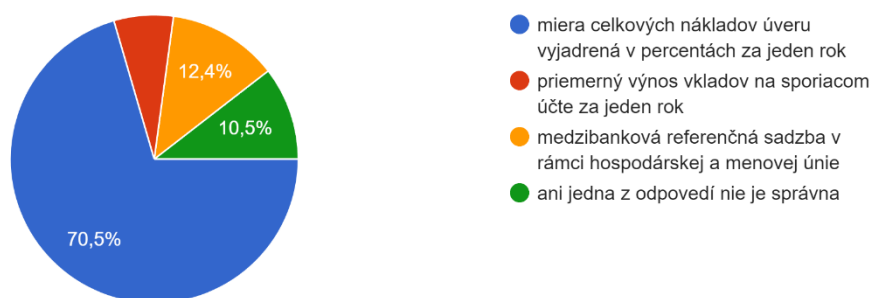

Pod fixáciou sa chápe časové obdobie, za ktoré sa výška úrokovej sadzby nemení. Ide o základný finančný pojem. Na otázku čo je to fixácia odpovedalo správne až 96 respondentov, čo predstavuje 96 odpovedí a ide o otázku s najväčším počtom správnych odpovedí z nášho dotazníka. Sedem respondentov (6,7%) si myslelo, že fixácia znamená že sú splátky úveru sú platené v rovnakej výške a pravidelných intervalov. Táto odpoveď nebola správna, nakoľko ide o definíciu anuitných splátok. Ostatné dve nesprávne možnosti si vybrali za správne každú jeden respondent.

Graf 10: význam skratky RPMN

9. Čo znamená skratka RPMN?

105 odpovedí

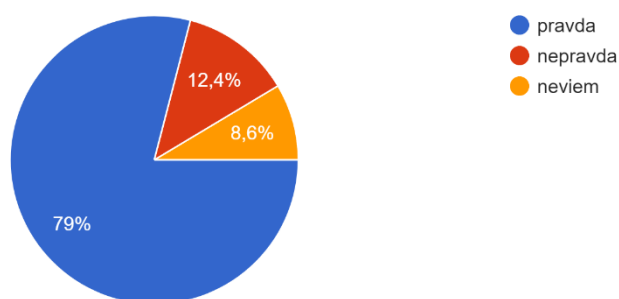

Skratka RPMN znamená ročná percentuálna miera nákladov. Tá zahŕňa v sebe všetky poplatky a úroky, ktoré si banka či iná nebanková spoločnosť alebo inštitúcia účtuje za to, že poskytuje pôžičku či úver. RPMN predstavuje teda celkové náklady na úver alebo pôžičku. Ide o údaj, o ktorý by sme sa pri výbere pôžičky mali zaujímať. Na túto otázku odpovedalo správne len 74 respondentov, čo tvorí 70,5% odpovedí a 31 respondentov odpovedalo nesprávne, to predstavuje 29,5% odpovedí.

Graf 11: termínovaný vklad - zhodnotenie pravdy alebo nepravdy výroku

10. Výrok: Termínovaný vklad je bankový produkt, ktorý umožňuje zhodnotiť peňažné prostriedky počas pevne stanoveného obdobia za nezmenenej výšky úrokovej sadzby.

105 odpovedí

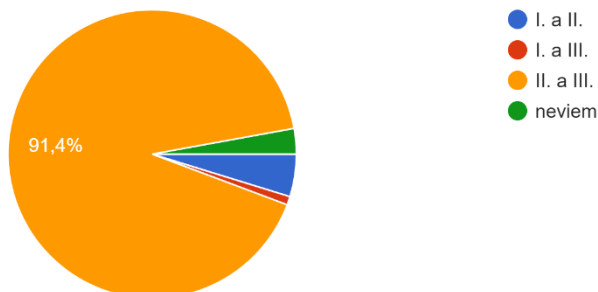

V desiatej otázke zisťujeme či správnu definíciu termínovaného vkladu považujú respondenti za pravdivú, alebo nie, a teda či vedia čo termínovaný vklad je. 83 respondentov (79%) odpovedalo, že nami zadaný výrok bol pravdivý, a teda odpovedalo správne. 13 respondentov (12,4%) odpovedalo, že naša správna definícia bola nepravdivá a 9 respondentov (8,6%) sa k výroku vyjadrilo, že nevie posúdiť jeho správnosť alebo nesprávnosť.

Graf 12: dobrovoľné prispievanie do dôchodkových pilierov

11. Do ktorých dôchodkových pilierov si môžeme dobrovoľne prispievať?

105 odpovedí

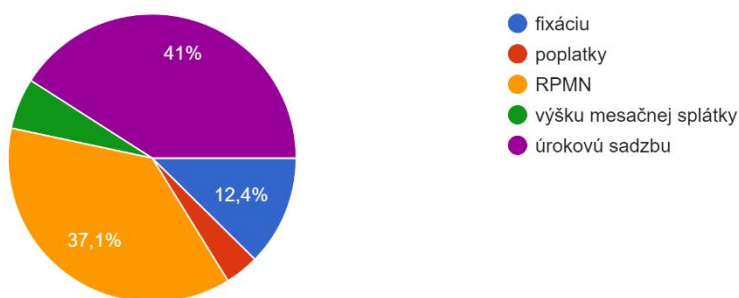

Na Slovensku máme trojpilierový dôchodkový systém. Zaujímalo nás či respondenti vedia, do ktorých si môžeme dobrovoľne prispievať. Správne na otázku odpovedalo 96 respondentov (91,4%) , teda si zvolili možnosť, že dobrovoľne si môžeme prispievať do II. a III. piliera. Ide o druhú najlepšie zodpovedanú otázku v dotazníku. Šiesti respondenti (5,7%) si zvolili za odpoveď možnosť, ktorej súčasťou bol I. pilier, a teda si vybrali zle. Traja (2,9%) na otázku nevedeli odpovedať.

Graf 13: na čo sa zamerať pri výbere hypotéky

12. Pri braní hypotéky by sme sa mali zamerať na?

105 odpovedí

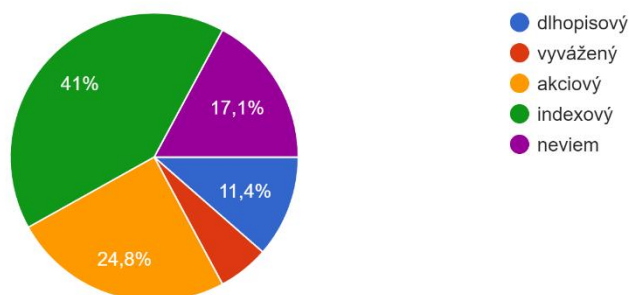

V danej otázke sme sa pýtali respondentov, čo považujú za najdôležitejší údaj pri braní si hypotéku. Za správnu odpoveď považujeme RPMN (ročnú percentuálnu mieru nákladov), nakoľko v tomto údaji sú zahrnuté všetky náklady spojené s hypotékou, teda aj úroky či poplatky. Z grafu vyplýva, že správne na otázku odpovedalo 37,1%, čo predstavuje 39 odpovedí. Ostatných 66 respondentov (62,9%) si vybralo za odpoveď inú možnosť a odpovedalo nesprávne.

Graf 14: aký je najvýnosnejší typ fondu

13. Dlhodobo najvýnosnejší typ fondu je?

105 odpovedí

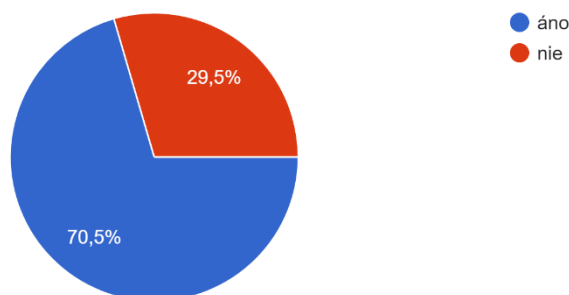
Zisťovali sme ako sa ľudia vyznajú vo výnosnosti fondov, teda či vedia aký typ je dlhodobo najvýnosnejší. Ide o dôležitú vedomosť pri investičných rozhodnutiach. Z dlhodobého hľadiska je najvýnosnejší indexový fond a túto odpoveď si zvolilo 43 respondentov, teda 41%. Druhá najčastejšia odpoveď bol akciový, ktorý je druhým najvýnosnejším typom fondu, túto odpoveď si vybralo 26 respondentov, teda 24,8%. Čo nás prekvapilo bolo, že 12 ľudí (11,4%) si za odpoveď na otázku vybralo dlhopisový fond, ktorý je najmenej výnosným a 18 respondentov (17,1%) na túto pomerne jednoduchú otázku nevedelo vôbec odpovedať.

Posledných šesť otázok dotazníka bolo zameraných na individuálne finančné správanie respondentov, zo zameraním na investovanie a dôchodkové zabezpečenie.

Graf 15: zabezpečovanie sa na dôchodok

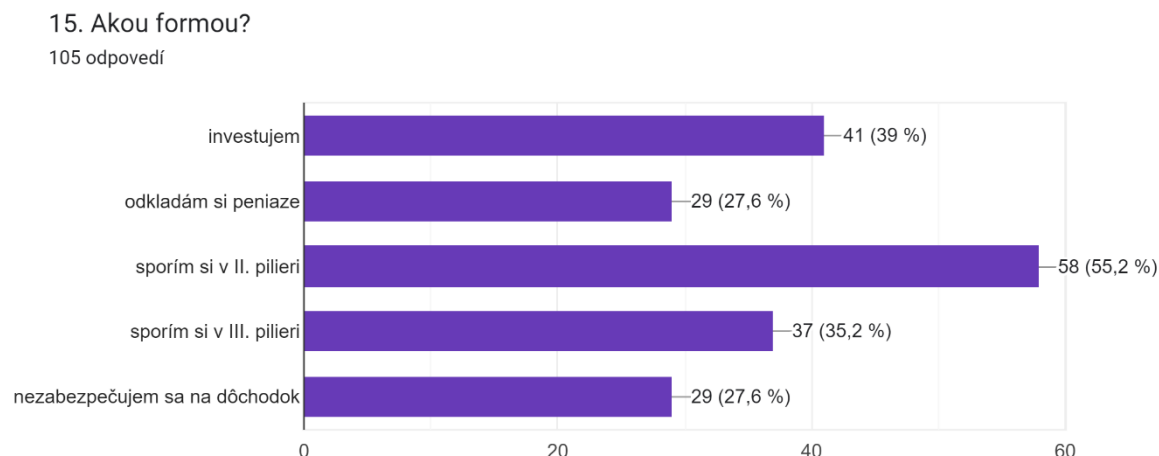
14. Zabezpečujete sa na dôchodok?

105 odpovedí

Zabezpečovanie sa na dôchodok považujeme za znak finančne gramotného človeka, preto ide aj o otázku v našom dotazníku. Z výsledkov vyplýva, že zo 105 respondentov sa 74 z nich (70,5%) na dôchodok zabezpečuje a 31 nie (29,5%).

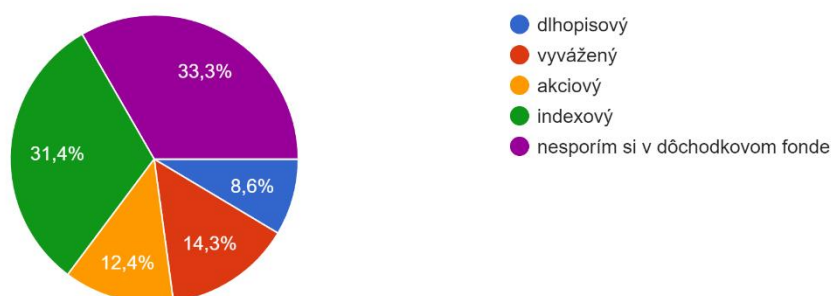
Graf 16: formy investovania u respondentov

Táto otázka nadväzuje na predošlú, teda na to či sa respondenti zabezpečujú na dôchodok. Konkrétne zisťujeme, že ak odpovedali kladne na minulú otázku, tak akou formou sa zabezpečujú. Išlo o otázku s možnosťou výberu viacerých možností. Najčastejšou odpoveďou bolo sporenie si v II. pilieri, v ňom si sporí 58 respondentov (55,2%). Druhou najčastejšou odpoveďou bolo zabezpečovanie sa na dôchodok investovaním, tak odpovedalo 41 respondentov (39%). Na treťom mieste je zabezpečovanie sa sporením v III. pilieri (35,2%) a na poslednom odkladanie si peňazí.

Graf 17: typ dôchodkového fondu, v ktorom si respondent sporí

16. V akom dôchodkovom fonde si sporíte?
105 odpovedí

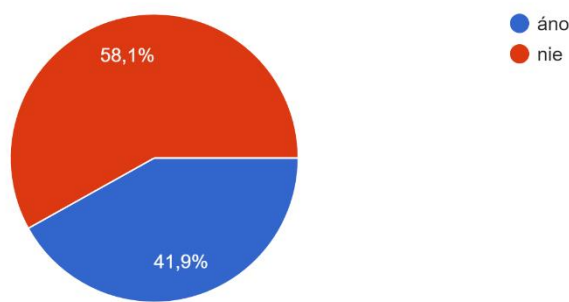

Otázka 16 taktiež nadväzuje na predošlú otázku, zameriavame sa na respondentov, ktorí odpovedali že sa zabezpečujú na dôchodok sporením v dôchodkových pilieroch. V tejto otázke nás zaujíma druh dôchodkového fondu, v ktorom si sporia. Na prvom mieste sa umiestnil dlhodobý najvýnosnejší indexový fond, vo fonde tohto typu si sporia 33 respondentov, čo predstavuje 31,4% odpovedí. 13 respondentov odpovedalo, že si sporia v akciovom (12,4%), 15 vo vyváženom (14,3%) a 9 v dlhopisovom (8,6%). Ostatní odpovedali, že si v dôchodkovom fonde nesporia.

Graf 18: pravidelné investovanie respondentov

17. Investujete pravidelne?

105 odpovedí

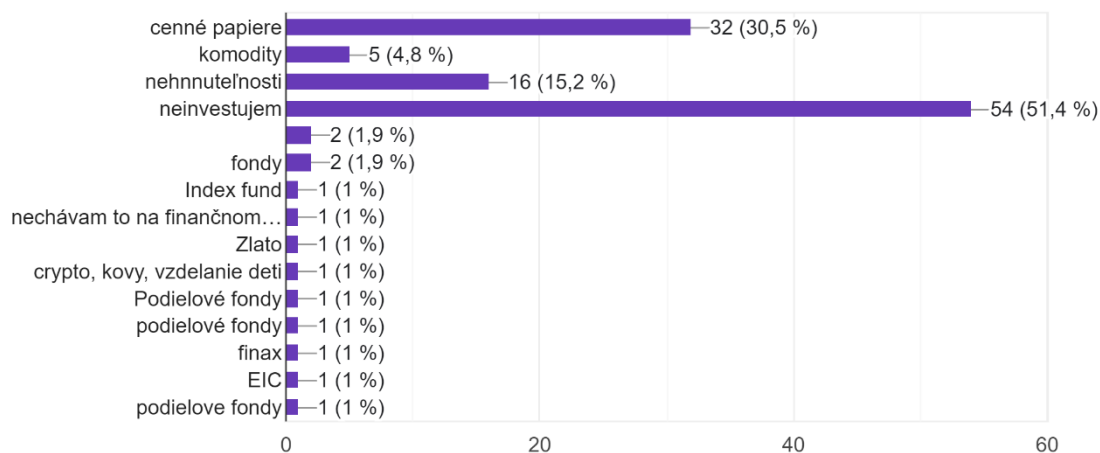

Zastávame názor, že finančne gramotný človek by mal pravidelne investovať nejakú čiastku zo svojho príjmu. Teda nás zaujímalo, či tak robia aj respondenti. Prekvapilo nás že len menej ako polovica respondentov, konkrétne 44 (41.9%) odpovedala na túto otázku kladne. 61 respondentov, teda 58,1% opýtaných odpovedalo, že pravidelne neinvestuje.

Graf 19: forma investícií respondentov

18. Akou formou investujete?

105 odpovedí

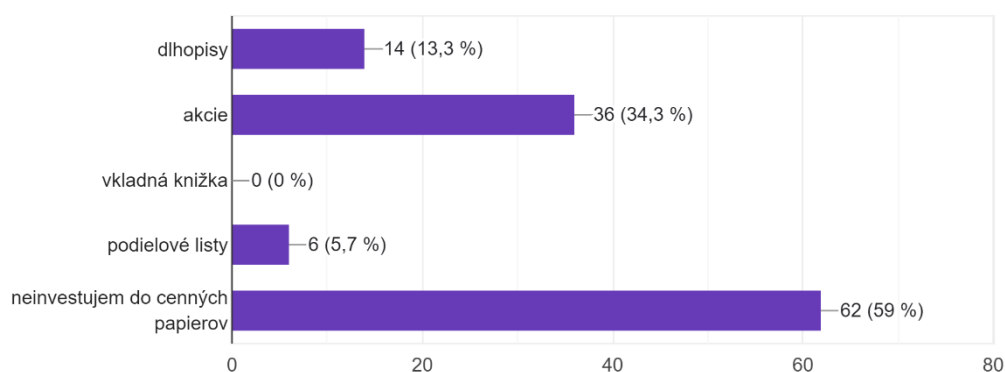

V danej otázke sme zisťovali akou formou respondenti investujú. Išlo o otázku s viacerými možnosťami odpovedí i s možnosťou vlastného doplnenia. Z výsledkov vidíme, že najviac respondentov investuje formou cenných papierov, na druhom mieste sú nehnuteľnosti. Medzi inými formami investovania ktoré respondenti využívajú boli spomenuté komodity, podielové fondy, ETF fondy atď. Z výsledkov otázky vyplýva, že viac ako polovica opýtaných, konkrétne 54 respondentov (51,4%) neinvestuje vôbec.

Graf 20: druh cenných papierov, do ktorých investujú respondenti

19. Do akého druhu cenného papiera investujete?

105 odpovedí

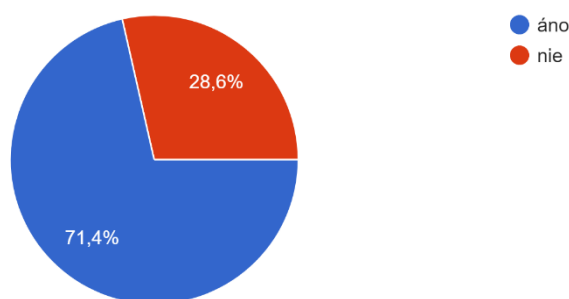

Táto otázka je zameraná na respondentov, ktorý v minulej otázke označili, že investujú vo forme cenných papierov. Cieľom bolo zistiť konkrétne akými cennými papiermi investujú. Najpopulárnejšou formou investovania je investovanie prostredníctvom akcií, touto formou cenných papierov investuje 36 respondentov, čo predstavuje 34,6% odpovedí. Na druhom mieste boli dlhopisy, tie využíva 16 respondentov (13,3%) a na treťom podielové listy, ktoré si vybralo 6 respondentov (5,7%).

Graf 21: subjektívny názor respondenta na to, či je finančne gramotný

20. Považujete sa za finančne gramotného/nú?

105 odpovedí

Posledná otázka nášho dotazníka bola na každého subjektívny názor, či sám seba považuje za finančne gramotného. 75 respondentov (71,4%) si o sebe myslí, že sú finančne gramotní, a 30 respondentov (28,6%) si myslí že nie.

ZÁVER

Bakalárska práca sa zaoberala finančnou gramotnosťou na Slovensku. V práci sme sa venovali zadefinovaním pojmu finančná gramotnosť a poukázali sme na jej neustále narastajúcu dôležitosť, ktorá vyplýva z toho, že v dnešnej dobe sú financie neoddeliteľnou súčasťou každodenného života každého z nás. Bez základných vedomostí o financiách a zručností v oblasti riadenia peňazí môžeme naraziť na rôzne problémy a riziká, ktoré môžu mať negatívny vplyv na naše finančné zdravie a celkovú kvalitu života. Nedostatočná úroveň finančnej gramotnosti má negatívny vplyv na rozhodnutia jednotlivca ale i na spoločnosť ako takú. Ak sme finančne gramotní, vieme, ako efektívne spravovať naše financie, plánovať rozpočet, investovať, alebo si vybrať vhodné finančné produkty a služby. Tieto zručnosti nám umožňujú udržiavať stabilné a udržateľné financie, a tým aj zlepšovať našu kvalitu života.

Okrem toho, že nám finančná gramotnosť pomáha dosiahnuť osobné finančné ciele, je tiež kľúčová pre celkové hospodárske a spoločenské prosperovanie. Finančne gramotná populácia dokáže efektívne využívať finančné zdroje, čo môže viesť k rastu hospodárstva a zlepšeniu životnej úrovne celej krajiny. Finančnú gramotnosťou obyvateľstva krajiny môžeme považovať za určité meradlo jej vyspelosti, a to je jedným z dôvodov prečo by mali krajiny podporovať vzdelávanie v tejto oblasti. V dnešnej dobe, kedy sme vystavení množstvu rôznych finančných produktov a služieb, je veľmi dôležité mať dostatok vedomostí a zručností, aby sme si našimi neuváženými rozhodnutiami nespôsobili nechcené finančné problémy, ako sú napríklad neúnosné zadlžovanie. Byť finančne gramotným znamená byť schopný využívať svoje znalosti na tvorbu správnych finančných rozhodnutí, budovať si finančnú nezávislosť, a vedieť sa finančne zabezpečiť do budúcnosti.

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo zodpovedať na otázku či úroveň finančnej gramotnosti na Slovensku stagnuje a následne zodpovedať tri ďalšie stanovené hypotézy:

- Na úroveň finančnej gramotnosti vplýva vek.
- Na úroveň finančnej gramotnosti vplýva dosiahnuté vzdelanie.
- Ľudia si nedostatočne sporia na dôchodok a podceňujú investičný zámer na dlhodobý horizont.

Hlavný cieľ práce sme zodpovedali na základe preštudovania problematiky a dotazníka. Na stanovené hypotézy sme odpovedali prostredníctvom údajov získaných z nami zostaveného internetového dotazníkového prieskumu, ktorý sa skladal z otázok o základných finančných pojmoch, všeobecnom prehľade a individuálnom finančnom správaní respondentov. Na dotazník odpovedalo 105 respondentov rôznych vekových kategórií, vzdelania i pracovného stavu.

Po preštudovaní problematiky a údajov z dotazníka odpovedáme na otázku, či úroveň finančnej gramotnosti na Slovensku stagnuje, ktorej zodpovedanie tvorilo cieľ našej práce odpovedáme áno.

Vyhodnotením výsledkov dotazníka vyplýva, že na všetky teoretické otázky spolu s príkladom (otázky číslo 6 - 13) odpovedalo správne len 17 zo 105 respondentov, teda ide o úspešnosť na úrovni iba 16%. Nízkú úspešnosť nepovažujeme za prekvapujúcu, nakoľko Slovensko dlhodobo nedosahuje uspokojivé výsledky v prieskumoch zaoberajúcich sa finančnou gramotnosťou, ale až takúto nízku úspešnosť sme nečakali.

Prvú hypotézu, ktorá tvrdí že vek vplyva na finančnú gramotnosť taktiež potvrdzujeme. Na základe porovnania počtu správnych odpovedí s počtom celkových odpovedí sme zistili, že najúspešnejšia bola veková skupina 46 – 55 rokov. Z deviatich respondentov odpovedali správne na všetky teoretické otázky traja, teda úspešnosť tejto skupiny bola 33%. Úspešnosť vekových skupín 26 - 35 rokov, 36 – 45 rokov a 55+ rokov bola porovnateľná, konkrétne na úrovniach 22%, 20%, a 18%. Najhoršie dopadla veková skupina do 25 rokov, od ktorej sme mali najviac odpovedí. Z 52 respondentov na všetky teoretické otázky správne odpovedalo len 5 respondentov, čiže ide o úspešnosť necelých 10%. Dôvodom prečo vek vplyva na úroveň finančnej gramotnosti je najmä dlhší čas na získavanie skúsenosti a vedomostí na vývoj našich finančných zručností a pochopeniu danej problematiky.

Potvrdzujeme aj druhú hypotézu, ktorá tvrdí že na finančnú gramotnosť vplyva dosiahnuté vzdelanie. Zo získaných výsledkov vypláva že čím ma jednotlivец vyššie vzdelanie tým je finančne gramotnejší. Zo 41 respondentov vysokoškolského vzdelania druhého stupňa 9 odpovedali správne na všetky teoretické otázky, teda úspešnosť bola na úrovni 22%, kým zo 42 respondentov stredoškolského vzdelania s maturitou odpovedalo správne len 6, a teda úspešnosť bola na úrovni 14%.

Tretia hypotéza sa zaoberá nedostatočným sporením na dôchodok a investovaním. S prvou časťou hypotézy týkajúcou sa nedostatočného sporenia na dôchodok nesúhlasíme. Zistili sme že na dôchodok sa nejakou formou zabezpečuje 74 respondentov čo tvorí vyše 70% opýtaných, a toto číslo považujeme za uspokojivé, ale stále je tu priestor na zlepšenie. Druhú časť hypotézy, ktorá sa týka nedostatočného investovania potvrdzujeme. Pravidelne investuje menej ako polovica respondentov, konkrétne len 42% opýtaných a 51% neinvestuje vôbec.

Zaujímavosťou je, že viac než dve tretiny respondentov sa aj napriek týmto výsledkom považuje za finančne gramotných. Keďže byť finančne gramotným znamená mať dostatočné vedomosti znalosti o financiách na to, aby sme vedeli správne hospodáriť budovať si finančnú nezávislosť, teda finančne sa zabezpečiť do budúcnosti, považujeme výsledky z prieskumu o nedostatočnom investovaní a zabezpečovaní sa na dôchodok respondentov za problémové.

Zabezpečovanie sa na dôchodok a pravidelné investovanie je dôležité pre zabezpečenie finančnej stability a kvality života po ukončení zamestnania. Ľudia by mali plánovať a investovať do svojho dôchodku už v mladšom veku, aby mali dostatok finančných zdrojov a nezávislosti na starobu. Investovanie je dôležité na zvyšovanie hodnoty svojich peňazí a v boji proti inflácií. Investovaním si vytvárame príjmy z viacerých zdrojov a taktiež nám napomáha k zabezpečeniu sa do budúcnosti.

Vzdelávanie v oblasti investovania považujeme za dôležitú súčasť finančnej gramotnosti a máme názor, že vzdelávanie ako v tejto oblasti, tak v oblasti finančnej gramotnosti ako celku nie je dostatočné. Jedným z najefektívnejších spôsobov na zlepšenie finančnej gramotnosti na Slovensku je začať s pravidelným finančným vzdelávaním v školách. Finančná gramotnosť by mala byť súčasťou povinnej výučby, aby sa mladí ľudia naučili základné finančné pojmy a zručnosti, ako je napríklad správa osobných financií, nastavovanie si rozpočtov, ale i investovať. Na Slovensku máme Národný štandard finančnej gramotnosti, ktorým by sa malo finančné vzdelávanie implementovať do výučby na školách, ale i napriek tomu je vzdelávanie v tejto oblasti často zanedbávané.

Ďalším spôsobom ako zlepšiť úroveň finančnej gramotnosti je zefektívnenie propagácie kampaní a programov na podporu finančnej gramotnosti. Na Slovensku máme rôzne vládne i mimovládne organizácie, ktoré sa venujú tejto problematike a organizujú rôzne programy a podujatia na podporu finančnej gramotnosti, ale problémom je, že široká verejnosť o nich často nevie. Posledným návrhom na zlepšenie finančnej gramotnosti je individuálne vzdelávanie.

V súčasnosti existuje mnoho online vzdelávacích platforiem, ktoré ponúkajú bezplatné i platené kurzy a rôzne materiály na zlepšenie finančnej gramotnosti a celkového prehľadu o financiách. Každý by si mal uvedomiť, že vzdelávanie v tejto oblasti je pre neho prospešné a začať sa o svoju individuálnu finančnú gramotnosť viac zaujímať. Celková finančná gramotnosť na Slovensku sa zlepší iba vtedy, ak sa zlepší finančná gramotnosť jednotlivcov.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

- ADSS. Zmeny v druhom pilieri 2023. In: *ADDS* [online] [cit. 20.03.2023]. Dostupné z: https://adss.sk/zmeny-v-druhom-pilieri?gclid=CjwKCAjwiOCgBhAgEiwAjbv5whNl-JJFO3ivWeIvqfdtLoD7DkR1BHGtETDFmkYi0RwXElgPXBw4TKhoCzs0QAvD_BwE
- BALABÁN, Zdeněk. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. vyd. Praha: Cofet, 2011. ISBN 978-80-904396-1-0.
- BRAZDILOVA, Eva. Výsledky prieskumu ukazujú, že Slovákom chýba finančná gramotnosť. In: . 8. 9. 2016 [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: <https://epale.ec.europa.eu/sk/content/vysledky-prieskumu-ukazuju-ze-slovakom-chyba-financna-gramotnost>
- BROKEŠOVÁ, Zuzana a Gueorgui KOLEV. *FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ A DOPLNKOVÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE NA SLOVENSKU* [online]. Bratislava: NBS, 2017 [cit. 20.03.2023]. Dostupné z: https://nbs.sk/_img/documents/publik/wp_10_2017_cupak_financial_literacy_sk.pdf
- ČILLÍKOVÁ, Júlia. Slováci sa naďalej enormne zadlžujú, ich finančnú gramotnosť majú zvýšiť rozprávky. In: *SITA.sk* [online]. 15. 2. 2022 [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <https://sita.sk/vofinanciach/slovaci-sa-nadalej-enormne-zadlzuju-nbs-chce-pomocou-rozpravok-zvysit-ich-financnu-gramotnost/>
- DEDINSKY, Juraj. Vývoj úverov a zadlženosti domácností na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami Európskej únie. *Vedecký časopis Finančné trhy*. 2022, s. 11. ISSN 1336-5711.
- ĎURKOVIČ, Pavol. Prerábate na 2. pilieri? In: *Tatra banka* [online]. 2022 [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.tatrabanka.sk/sk/blog/dochodok/vyse-400-tisic-slovakov-preraba-2-pilieri/>
- HRBATÝ, Juraj. Predstavujeme Európsky dôchodok (PEPP). In: *Finax* [online]. 2022 [cit. 26.02.2023]. Dostupné z: <https://www.finax.eu/sk/blog/predstavujeme-europsky-dochodok-pepp>
- INŠTITÚT BANKOVÉHO VZDELÁVANIA NBS. 4. pilier: existuje? Má zmysel? Ako si ho nastaviť? In: *5penazi.sk* [online] [cit. 10.05.2023]. Dostupné z: <https://5penazi.sk/vzdelavaci-obsah/4-pilier-ako-si-ho-nastavit/>
- KLAPPER, Leora, Annamaria LUSARDI a Peter VAN OUDHEUSDEN. *Financial Literacy Around the World, Insights from the Standard & Poor's Ratings Services Global Financial*

Siteracy survey [online]. GFLEC, [cit. 15.03.2023]. Dostupné z: https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/3313-Finlit_Report_FINAL-5.11.16.pdf

KUSCEROVÁ, Judita a Anna STRACHOTOVÁ. *Výsledky tretej vlny zisťovania o financiách a spotrebe domácností (HFCS)* [online]. NBS, 2019 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/documents/publik/op_1_2019_jurasekova_strachotova_vysledky_tretej_vlny_hfcs.pdf

LUSARDI, Annamaria. Financial literacy and the need for financial education: evidence and implications. *Swiss Journal of Economics and Statistics*. 2019, roč. 155, č. 1, s. 8. ISSN 2235-6282. DOI: 10.1186/s41937-019-0027-5

MFSR. Čo je finančná gramotnosť a iné gramotnosti. In: *MFSR* [online] [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://www.fininfo.sk/fininfo/financny-spotrebitel/financna-gramotnost/co-je-financna-gramotnost-ine-gramotnosti/co-je-financna-gramotnost-ine-gramotnosti.html>

MFSR. Finančná gramotnosť a vzdelávanie. In: *MFSR* [online] [cit. 17.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/financny-trh/ochrana-financnych-spotrebitelov/financna-gramotnost-vzdelavanie/>

MPSVR SR. DOBROVOLNÉ SPORENIE NA DÔCHODOK - doplnkové dôchodkové sporenie. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 20.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/>

MPSVR SR. Dôchodkové fondy - MPSVR SR. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/dochodkove-fondy.html>

MPSVR SR. Doplnkové dôchodkové fondy. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 20.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/doplňkove-dochodkove-fondy.html>

MPSVR SR. II. pilier pomôže efektívne zhodnotiť úspory - MPSVR SR. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/uvodna-stranka/informacie-media/aktuality/ii-pilier-pomoze-efektivne-zhodnotit-uspory.html>

MPSVR SR. Príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 12.05.2023]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie->

dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/prispevky-doplňkove-dochodkove-sporenie.html

MPSVR SR. STAROBNÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE - MPSVR SR. In: *employment.gov.sk* [online] [cit. 17.02.2023]. Dostupné

z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>

MŠVSAŠ SR. *Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2* [online]. MŠVVaŠ SR, 2017 [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/data/att/11358.pdf>

NADÁCIA PARTNERS. *Finančná gramotnosť v kocke* [online]. Nadácia Partners, 2021 [cit. 17.03.2023]. Dostupné z: <https://www.nadaciapartners.sk/storage/app/media/financna-gramotnost-v-kocke-2021.pdf>

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Stratégia Národnej banky Slovenska na podporu finančnej gramotnosti* [online]. NBS, 2019 [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: https://nbs.sk/_img/documents/_ts/191107/nbs_strategiafingram_2019.pdf

NÚCEM. *Hlavné meranie PISA 2018* [online]. NÚCEM, 2020 [cit. 09.05.2023]. Dostupné z: <https://www.sukrzsa.sk/docs/pisa.pdf>

NÚCEM. *PISA 2018, prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov v oblasti finančnej gramotnosti z pohľadu Slovenska* [online]. NÚCEM, [cit. 13.03.2023]. Dostupné z: <https://www2.nucem.sk/dl/4773/PISA%202018%20financna%20gramotnost.pdf>

OECD. *OECD/INFE Toolkit for measuring financial literacy and financial inclusion* [online]. OECD, 2020 [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/financial/education/2018-INFE-FinLit-Measurement-Toolkit.pdf>

OVB ALLFINANZ SLOVENSKO A.S. Slováci si vo finančnej gramotnosti veria viac, ako ukazujú ich reálne znalosti. In: *OVB* [online]. 2020 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ovb.sk/aktuality/tlacove-spravy/sprava/slovaci-si-vo-financnej-gramotnosti-veria-viac-ako-ukazuju-ich-realne-znalosti.html>

PARTNERS GROUP. Garantované dôchodkové fondy. In: *PARTNERS GROUP SK* [online]. 2018 [cit. 19.02.2023]. Dostupné z: <https://www.partnersgroup.sk/detail/garantovane-stratove>

PEDAGOGICKÁ FAKULTA UK. Elektronická učebnica pedagogického výskumu. In: *e-metodologia* [online] [cit. 11.05.2023]. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/index.php/kapitoly/vyskumne-metody.php?id=i10>

PILCH, Ing. Ctibor a Ing. Lenka PILCHOVÁ. Úvod do problematiky finančnej gramotnosti. *For Fin, odborný mesačník pre financie a investovanie*. 2016, s. 8. ISSN 1339-5416.

SLOVÁK, Branislav. *Finančná Gramotnosť*. 1. vyd. Zvolen, 2014. ISBN 978-80-971764-4-0.

SLOVENSKÁ BANKOVÁ ASOCIÁCIA. *Finančná gramotnosť na Slovensku 2007* [online]. Slovenská banková asociácia, 2007 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <https://www.viacakopeniaze.sk/files/vapucebnica/finacnagramotnost-prieskum-2007.pdf>

ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. 2. vyd. Praha, 2016. ISBN 978-80-904823-3-3.

ŠVANČARKOVÁ, Magdálana. NBS: Vzdelaný spotrebiteľ je menej zraniteľný aj v oblasti financií. In: *Finacial report* [online] [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <https://www.finreport.sk/financie/nbs-vzdelany-spotrebiteľ-je-menej-zraniteľný-aj-v-oblasti-financii/>

ZEMKO, Tomáš. Ak dlh slúži na prejedanie, tak máme zarobené na problémy. Odborníčka hovorí o finančnom bohatstve Slovákov. In: *Pravda.sk* [online]. 2023 [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <https://ekonomika.pravda.sk/ludia/clanok/655864-ak-dlh-sluzi-na-prejedanie-tak-mame-zarobene-na-problemy-odbornicka-hovori-o-financnom-bohatstve-slovakov/>

5penazí. In: *5penazi.sk* [online] [cit. 09.05.2023]. Dostupné z: <https://5penazi.sk/o-nas/>

Nadácia Národnej banky Slovenska. In: *Nadácia Národnej banky Slovenska* [online] [cit. 09.05.2023]. Dostupné z: <https://nadacianbs.sk/>

PRÍLOHY

Dotazník finančnej gramotnosti na Slovensku

Vážené respondentky a vážení respondenti,

volám sa Tamara Trubínyiová a som študentkou Ekonomickej univerzity v Bratislave. Touto cestou by som Vás chcela poprosiť o vyplnenie dotazníka, ktorý je súčasťou mojej bakalárskej práce na tému finančná gramotnosť na Slovensku. Dotazník je zameraný na zistenie stavu finančnej gramotnosti a pozostáva z otázok o základných finančných pojmoch, všeobecnom prehľade a Vašich finančných rozhodnutiach.

Vopred ďakujem za odpovede a Váš čas.

1. Pohlavie:

- ☐ Muž
- ☐ Žena

2. Koľko máte rokov?

- ☐ do 25
- ☐ 26 - 35
- ☐ 36 - 45
- ☐ 46 - 55
- ☐ 55+

3. Kde bývate?

- ☐ Bratislavský kraj
- ☐ Trnavský kraj
- ☐ Trenčiansky kraj
- ☐ Nitriansky kraj
- ☐ Žilinský kraj
- ☐ Banskobystrický kraj
- ☐ Prešovský kraj
- ☐ Košický kraj

4. Aké je Vaše dosiahnuté vzdelanie?
- Základné
 - Stredoškolské bez maturity
 - Stredoškolské s maturitou
 - Vysokoškolské 1. stupňa
 - Vysokoškolské 2. stupňa
 - Vysokoškolské 3. stupňa
5. Aký je Váš pracovný stav?
- Nezamestnaný
 - Zamestnaný
 - Študent
 - SZČO
6. Príklad: Na termínovaný vklad s ročnou úrokovou sadzbou 1,5 % sme si vložili 100 000 eur. Inflácia dosahuje priemerne okolo 15 %. Aká bude reálna hodnota vkladu po 1 roku?
- 85 000
 - 101 500
 - 86 500
 - 85 600
7. Čo je to inflácia?
- zvýšenie kúpnej sily peňazí
 - dlhodobý pokles cenovej hladiny
 - zníženie kúpnej sily peňazí
 - ani jedna z odpovedí nie je správna
8. Čo je to fixácia?
- časové obdobie, za ktoré sa výška úrokovej sadzby nemení
 - keď splátky úveru sú platené v rovnakej výške a v pravidelných intervaloch
 - schopnosť klienta splácať svoje záväzky
 - cudzia mena v hotovostnej podobe
9. Čo znamená skratka RPMN?
- miera celkových nákladov úveru vyjadrená v percentách za jeden rok
 - priemerný výnos vkladov na sporiacom účte za jeden rok
 - medzibanková referenčná sadzba v rámci hospodárskej a menovej únie
 - ani jedna z odpovedí nie je správna

10. Výrok: Termínovaný vklad je bankový produkt, ktorý umožňuje zhodnotiť peňažné prostriedky počas pevne stanoveného obdobia za nezmenenej výšky úrokovej sadzby.
- ☐ pravda
 - ☐ nepravda
 - ☐ neviem
11. Do ktorých dôchodkových pilierov si môžeme dobrovoľne prispievať?
- ☐ I. a II.
 - ☐ I. a III.
 - ☐ II. a III.
 - ☐ neviem
12. Pri braní hypotéky by sme sa mali zamerať na?
- ☐ fixáciu
 - ☐ poplatky
 - ☐ RPMN
 - ☐ výšku mesačnej splátky
 - ☐ úrokovú sadzbu
13. Dlhodobý najvýnosnejší typ fondu je?
- ☐ dlhopisový
 - ☐ vyvážený
 - ☐ akciový
 - ☐ indexový
 - ☐ neviem
14. Zabezpečujete sa na dôchodok?
- ☐ áno
 - ☐ nie
15. Akou formou?
- ☐ investujem
 - ☐ odkladám si peniaze
 - ☐ sporím si v II. pilieri
 - ☐ sporím si v III. pilieri
 - ☐ nezabezpečujem sa na dôchodok

16. V akom dôchodkovom fonde si sporíte?

- ☐ dlhopisový
- ☐ vyvážený
- ☐ akciový
- ☐ indexový
- ☐ nesporím si v dôchodkovom fonde

17. Investujete pravidelne?

- ☐ áno
- ☐ nie

18. Akou formou investujete?

- ☐ cenné papiere
- ☐ komodity
- ☐ nehnuteľnosti
- ☐ neinvestujem
- ☐ Iné

19. Do akého druhu cenného papiera investujete?

- ☐ dlhopisy
- ☐ akcie
- ☐ vkladná knižka
- ☐ podielové listy
- ☐ neinvestujem do cenných papierov

20. Považujete sa za finančne gramotného/nú?

- ☐ áno
- ☐ nie